NAŠA UNIVERZITA

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

3

2022/2023

KTO VEDIE UNIVERZITU?

OBSAH

3 **Editoriál**
4 **Aktuality**
6 **Téma:** Kto vedie univerzitu?
7 Vedenie UK začína nové štvorročné obdobie
8 **Rozhovor:** Dám do toho všetko, čo je vo mne
12 Päť zo šiestich prorektorov a prorektoriek pokračuje vo funkcii
14 Nová Správna rada UK má posilniť väzbu univerzity a spoločnosti
18 **Anketa:** Aké sú silné a slabé stránky UK?
20 Zmeny na dekanských postoch
22 **Rozhovor:** Veda prináša nové otázky, často zaujímavejšie ako tie pôvodné
26 Matematika je rozmanitá, všetko do seba zapadne ako puzzle
28 **Komentár:** Môžeme sa porovnávať so zahraničnými univerzitami
31 **Univerzita v sieti**
32 Mladý vedec z Ukrajiny u nás vyvíja celosvetovú otvorenú databázu minerálov
34 Stop sexuálnemu obťažovaniu
36 **Rozhovor:** Psychologická poradňa UK je tu pre všetkých
38 Majsterka sveta vo fitnes: Drastické diéty nefungujú
40 Nick Thorpe of BBC: Education should be as good journalism
42 DISK posúva kvalitu univerzity
44 **ENLIGHT – Predstavujeme partnerské univerzity:** Univerzita v Gente (Belgicko), Univerzita v Göttingene (Nemecko)
46 **Predstavujeme pracovisko:** Novinár má byť zvedavý a zdravo drzý
49 **Jazykové okienko**
50 **Príbeh študenta:** Neplňte sny druhých ľudí
54 **Knižné tipy Vydavateľstva UK**

NAŠA UNIVERZITA časopis Univerzity Komenského v Bratislave • ročník 69 • dvojmesačník vychádza 5-krát ročne • Časopis je zaregistrovaný na Ministerstve kultúry SR pod číslom EV 2933/09 • ISSN 1338-4163 • Vydáva Univerzita Komenského v Bratislave • IČO: 00 397 865 • Adresa: Šafárikovo nám. 6, P. O. Box 440, 814 99 Bratislava 1 • e-mail: nasa.univerzita@uniba.sk • Tel.: 02/90102030 • www.uniba.sk/nu • Predseda redakčnej rady: Radomír Masaryk, prorektor UK • Členovia redakčnej rady: Jozef Andraško, PraF UK; Adriána Belanji Biela, EBF UK; Eva Faithová, PdF UK; Soňa Gažáková, FMFI UK; Katarína Gubíniová, FM UK; Peter Hanajík, PriF UK; Tatiana Ilavská, CDV UK; Peter Jackuliak, LF UK; Lenka Levarská, VP UK; Juraj Mokrý, JLF UK; Milica Molitorisová, FaF UK; František Seman, FTVŠ UK; Alexandra Strážnická, FSEV UK; Michal Vivoda, RKCMBF UK; Miloslav Vojtech, FiF UK • Vedúca redaktorka: Barbora Tancerová • Redakcia: Radka Rosenbergová, Lenka Miller, Tomáš Holička • Foto: Tomáš Madeja • Jazyková korektúra: Mária Stanková • Grafická úprava: Ivana Drozdová • Tlač: DOLIS GOEN, s. r. o. • Uzávierky: 31. augusta, 31. októbra, 31. decembra, 28. februára, 30. apríla • Vyšlo: február 2023 • Náklad 2000 ks • nepredajné • Za obsah príspevkov zodpovedajú autori.

EDITORIÁL

Vážené kolegyne, vážení kolegovia, milé študentky, milí študenti,
býva dobrým zvykom, že úvodník by mal vystihnúť nielen kľúčové zameranie celého čísla, ale naznačiť aj jeho zásadný odkaz. Z perspektívy predsedníčky Akademického senátu UK sa pokúsim retrospektívne nahliadnuť na obdobie posledných troch rokov v živote našej alma mater a zároveň perspektívne načrtnúť úlohy, ktoré nás čakajú v poslednom roku funkčného obdobia súčasného AS UK.
V živote našej univerzity sme prešli skutočne náročným obdobím. Kým v roku 2019 s nástupom nového funkčného obdobia vedenia univerzity sme zároveň s patričnou hrdosťou vstúpili do osláv storočnice univerzity a pripomínali si jej významné historické i novodobé míľniky, zásluhy o šírenie najvyššieho vzdelania a humanitného poslania, presadzovania akademických práv a slobôd, už v nasledujúcom roku sme čelili pandémii COVID-19. Prechod na nové online formy výučby a komunikácie, ako aj nevyhnutná potreba zasadnutí akademických samospráv v online prostredí nás mnohému nielen naučili, no preverili aj naše adaptačné a inovačné schopnosti, ale najmä, dovolím si poznamenať, nás presvedčili o význame niečoho, čo sme si takmer neuvedomovali.
O význame nenahraditeľných osobných kontaktov, o potrebe bezprostredného, nie iba online sprostredkovaného spolu-prežívania a spolu-zdieľania našich skúseností, záujmov, túžob i predstáv.
Pandémia však ešte ani nepominula a už sme sa znovu ocitli v „pohotovostnej či krízovej situácii". Tentokrát v „štrajkovej pohotovosti", a to v súvislosti s novelou vysokoškolského zákona. Nastúpilo obdobie nekonečných diskusií, vysvetľovaní, obhajovaní princípov akademických práv a slobôd. Všetko sa to odohrávalo tak na pôde univerzity, ako aj vo verejnom priestore, v médiách či dokonca v parlamente a na ministerstve školstva. Naša univerzita ako celok preukázala obdivuhodnú súdržnosť a nekompromisný postoj v zápase za správnu vec. A hoci nie všetky kompetencie akademickej samosprávy sa nám podarilo v schválenej novele vysokoškolského zákona uhájiť, jej kľúčové postavenie na vysokých školách sa zachovalo. Môžeme byť na to právom hrdí.
Avšak to, akým spôsobom budú samosprávne orgány na našej univerzite ďalej fungovať, už v mnohom závisí práve od nich a od spolupráce s inými orgánmi. Mám na mysli najmä novú Správnu radu UK, ktorej úlohou v rámci pôsobnosti ustanovenej zákonom o vysokých školách je napríklad aj posilňovanie väzieb verejnej vysokej školy s verejnosťou.
A túto úlohu, nazdávam sa, môže plniť iba za predpokladu súčinnosti s ostatnými orgánmi našej univerzity. Som rada, že na stránkach *Našej univerzity* sa jej členky a členovia s nami podelia o svoje vnímanie poslania univerzity a posilnenia jej kreditu v spoločnosti. Neskromne dúfam, že ich vnímanie bude plne korešpondovať s víziou celého vedenia univerzity, ktoré 1. 2. 2023 vstúpilo do svojho nového funkčného obdobia.
Dovoľte mi preto, aby som pri tejto vzácnej príležitosti zaželala všetkým pri plnení ich neľahkej povinnosti veľa vytrvalosti, odhodlania, implementovania optimálnych a zodpovedných rozhodnutí v prospech celej univerzity a v záujme dynamicky sa rozvíjajúcich potrieb našej spoločnosti. Verím, že v tomto smere bude aj AS UK nápomocný a bude i naďalej plniť svoje kompetencie tak, aby sa zasadzoval o hodnoty, ktoré naša univerzita stelesňuje a reprezentuje dovnútra i navonok.

Zlatica Plašienková
predsedníčka AS UK v Bratislave

AKTUALITY

text: redakcia
foto: Linda Sviteková, archív JLF UK

Strieborné družstvo cheerleaderiek z UK na hrách WIUC v Barcelone

Prednostka kliniky LF UK ocenená prezidentkou

Pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenskej republiky ocenila dňa 1. januára 2023 prezidentka SR Zuzana Čaputová 28 osobností z rôznych oblastí spoločenského života. Medzi nimi je aj Alexandra Kolenová z Lekárskej fakulty UK, prednostka Kliniky detskej hematológie a onkológie LF UK a NÚDCH. Od prezidentky si prevzala Pribinov kríž I. triedy za mimoriadne zásluhy o sociálny rozvoj SR, najmä v oblasti zdravotníctva.

Študentskými osobnosťami sú farmaceut a športovkyňa

Dňa 9. januára 2023 sa už po 18. raz konala populárna súťaž Študentská osobnosť Slovenska. Jej organizátorom je občianske združenie JCI-Slovensko. Medzi laureátmi boli aj zástupcovia Univerzity Komenského v Bratislave. V kategórii farmácia sa víťazom stal Daniel Krchňák, DiS., z Farmaceutickej fakulty UK. Eliška Mintálová z Fakulty telesnej výchovy a športu UK si odniesla cenu v kategórii šport. Absolútnym víťazom a TOP študentskou osobnosťou Slovenska za rok 2021/2022 sa stal študent Technickej univerzity v Košiciach Matej Gazda.

Sme atraktívny zamestnávateľ

Univerzita Komenského v Bratislave získala od Európskej únie prestížnu značku kvality v oblasti riadenia ľudských zdrojov. Ocenenie HR Excellence in Research je potvrdením, že pracovné podmienky pre výskumníkov pracujúcich na univerzite spĺňajú všetky európske parametre kvality. Cieľom získania značky je potvrdenie, že pracovné prostredie na univerzite je atraktívne pre mladých vedcov a vedkyne a pre prípadných záujemcov zo zahraničia. Jej udelením sa univerzita zaraďuje medzi atraktívnych zamestnávateľov v európskom výskumnom priestore. O jej udelenie sa univerzita usilovala od roku 2021, keď sa prihlásila k dvom zásadným dokumentom, ktorými Európska komisia zadefinovala štandardné fungovanie pracovníkov vo výskumných inštitúciách. Sú nimi Európska charta výskumných pracovníkov a Kódex správania pre nábor výskumných pracovníkov. V rámci zásad a princípov týchto dokumentov sa UK zaviazala implementovať Stratégiu ľudských zdrojov vo výskume. Túto iniciatívu podporilo aj ministerstvo školstva cez rozvojový projekt HRS4RUK.
Značku môže Európska komisia aj odobrať, preto musí univerzita manažovanie ľudských zdrojov naďalej sledovať a hodnotiť.

Zamestnanci UK majú priaznivejšie pracovné podmienky

Koncom januára uzavrel rektor UK Marek Števček Kolektívnu zmluvu UK na rok 2023. Tá vytvára priaznivejšie pracovné podmienky pre zamestnancov. Oproti predošlému roku došlo k niekoľkým zmenám, ktoré sú pre nich výhodné. Zmluva zakotvuje zákonnú povinnosť poskytnúť odstupné po skončení pracovného pomeru vysokoškolskému učiteľovi po dovŕšení 70. roku života. V záujme podpory mladých zamestnancov univerzita poskytne jednorazový príspevok pri narodení dieťaťa najmenej vo výške 300 eur. Okrem iného upravuje pracovný čas zamestnanca, ktorý predstavuje najviac 37,5 hod. týždenne okrem práce nadčas v porovnaní so 40-hodinovým ustanoveným týždenným pracovným časom podľa Zákonníka práce. Nad rámec Zákonníka práce upravuje zmluva aj výšku odstupného a odchodného pri skončení pracovného pomeru v určených prípadoch. Zamestnanci univerzity majú ďalej podľa kolektívnej zmluvy nárok na dovolenku v trvaní o jeden týždeň viac ako ustanovuje Zákonník práce. Zmluva upravuje aj príspevok na doplnkové dôchodkové sporenie, starostlivosť o zdravie, rekreačnú starostlivosť, starostlivosť o deti zamestnancov, starostlivosť o bývanie či stravovanie.

Úspech Univerzitnej nemocnice Martin

Do roku 2023 vstúpila Univezitná nemocnica Martin ako súčasť siete TEF-Health – Testing and Experimentation Facility for Health AI and Robotics. Sieť spája 52 partnerských organizácií z 11 krajín Európy a vedie ju Charité Berlín, ktorá je najväčšou univerzitnou nemocnicou v Európe. Je podporená z programu Digitálna Európa. Nemocnica ako hlavný koordinátor siete v rámci SR prizvala do kooperácie aj Jesseniovu lekársku fakultu. Projekt podporuje najmodernejšie programy umelej inteligencie a rozvoj robotiky v zdravotníctve. Zároveň bude možné jeho výsledky využiť pri odstraňovaní rozdielov v poskytovaní zdravotnej starostlivosti v EÚ. Podporí efektivitu, odolnosť a udržateľnosť v oblasti zdravotnej starostlivosti pričom sa zameriava aj na etické, spoločenské a regulačné aspekty. Projekt je podporovaný aj pacientskými organizáciami.

Trojnásobné zlato pre UK zo svetového turnaja

Ešte minulý rok v novembri 2022 sa zástupcovia Univerzity Komenského zúčastnili na svetových univerzitných majstrovstvách v športe World InterUniversities Championships (WIUC) v Barcelone. Naši športovci trikrát získali zlato – v bedmintone, stolnom tenise a hádzanej žien – a dva razy striebro – v cheerleadingu a ženskom futsale. Bronz vybojovali naši basketbalisti.

Univerzita Komenského sa na WIUC zúčastnila štvrtýkrát. Predchádzajúce tri ročníky sme v celkovom súčte bodov za jednotlivé športy vyhrali. Výprava, ktorá pozostávala z desiatich fakúlt UK, mala 140 členov. Na turnaji súťažilo 64 univerzít z 26 krajín z celého sveta v 11 športoch. Univerzita Komenského sa zapojila okrem rugby do všetkých ostatných súťaží – basketbal, bedminton, cheerleading, futsal, futbal, hádzaná, plávanie, stolný tenis, tenis, volejbal, v mužskej aj v ženskej kategórii. Aj napriek výbornému univerzitnému duchu sme tentokrát skončili celkovo ako univerzita na druhom mieste. Zlaté medaily však UK získala v športoch, v ktorých dosiaľ na WIUC nevyhrala. „Hlavný cieľ – znova vyhrať celkové prvenstvo – sa síce nenaplnil, z čoho bolo vo výprave cítiť istý smútok a sklamanie. Aj napriek tomu mi tento ročník dal veľa. Prehra nám otvára veľké príležitosti na progres. Ďakujem všetkým členom výpravy a realizačnému tímu za reprezentáciu fakulty, univerzity i krajiny," skonštatoval vedúci výpravy Martin Dovičák z FMFI UK.

Univerzitná nemocnica Martin sa stala súčasťou európskej siete TEF-Health

TÉMA

KTO VEDIE UNIVERZITU?

Text: redakcia
Foto: Tomáš Madeja

VEDENIE UK ZAČÍNA NOVÉ ŠTVORROČNÉ OBDOBIE

Začiatok februára bol pre univerzitu ako celok a aj pre viaceré jej fakulty zároveň začiatkom nového funkčného obdobia ich hlavných predstaviteľov. Od 1. februára pokračuje v rektorskej funkcii v druhom období profesor Marek Števček. Nové funkčné obdobie tým istým dňom zároveň začali prorektori a prorektorky. V týchto akademických funkciách väčšina z nich pokračuje na svojich postoch, zmena nastala len v prípade prorektorky pre vzdelávanie a sociálne veci, kde Zuzanu Kovačičovú po dvoch funkčných obdobiach vystriedala Eva Viglašová.

Nové alebo staronové vedenie nastúpilo od 1. februára tiež na viacerých fakultách. Nové vedenie čaká Lekársku fakultu UK, ktorej dekanom bude Juraj Payer, a Pedagogickú fakultu UK s dekankou Katarínou Žilkovou. Od 1. marca bude novým dekanom Fakulty managementu UK Peter Štarchoň. Právnickú fakultu UK naďalej povedie Eduard Burda, Prírodovedeckú fakultu UK Peter Fedor, Jesseniovu lekársku fakultu UK v Martine Andrea Čalkovská a Fakultu matematiky, fyziky a informatiky UK Daniel Ševčovič. Dve fakulty nevyužili prechodné ustanovenie nového zákona, a preto budú môcť voľby realizovať až po skončení procesu schvaľovania nových predpisov v súlade s novelizovaným vysokoškolským zákonom. Dovtedy rektor dočasne poveril výkonom funkcií dekana na Fakulte telesnej výchovy a športu UK Viktora Bielika, a funkciou dekanky na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK Luciu Mokrú. Voľby dekana či dekanky čakajú 20. februára aj Filozofickú fakultu UK.

„Končiace štvorročné obdobie sa začalo oslavami storočnice, potom však nasledovala pandémia, boj o zachovanie akademickej samosprávy, vojna na Ukrajine a rapídny nárast cien energií. Nám sa však pri tom všetkom podarilo dosiahnuť viacero úspechov – od roku 2019 nám stúpa počet záujemcov o štúdium, rozbehli sme desiatky rokov odkladané rekonštrukcie internátov a hodnotenie VER ukázalo, že naša univerzita robí vedu na svetovej úrovni," povedal rektor Števček pri slávnostnom odovzdávaní dekrétov akademickým funkcionárom. „Verím, že v druhom štvorročnom období sa budeme môcť venovať aj ďalším prioritám – hlavne razantnejšiemu rozbehnutiu rekonštrukcií, digitalizovaniu našich procesov a posilňovaniu internacionalizácie predovšetkým v rámci našej európskej aliancie ENLIGHT."

Slávnostná inaugurácia rektora UK, prorektorov a prorektoriek, dekanov a dekaniek sa uskutoční 8. marca v Aule UK.

Text: Barbora Tancerová, Radomír Masaryk
Foto: Tomáš Madeja

DÁM DO TOHO VŠETKO, ČO JE VO MNE

Rektor Marek Števček začal 1. februára 2023 svoje druhé funkčné obdobie na čele Univerzity Komenského. Ako hodnotí svoje prvé obdobie, poznačené do veľkej miery koronavírusovou pandémiou, bojom o vysokoškolský zákon, vojnou na Ukrajine a rastom cien energií? O tom, čo sa podarilo za uplynulé štyri roky dosiahnuť, prečo sa rozhodol znova sa uchádzať o mandát a tiež o plánoch na svoje druhé funkčné obdobie, hovoril pre Našu univerzitu.

Spomínate si ešte na svoje pocity, keď ste nastupovali do funkcie pred štyrmi rokmi? V čom sú tie dnešné iné?
Cítim zodpovednosť. Voči ľudom, ktorí mi dali ešte širší mandát než pred štyrmi rokmi. Je to pre mňa satisfakciou a výrazom dôvery, ale hlavne záväzkom do ďalšieho obdobia. Obrovský pocit zodpovednosti, aby sme dotiahli veci, ktoré sme nestihli, a naplánovali mnohé ďalšie, ktoré chceme zrealizovať. Mám tiež pocit hrdosti na tie predošlé štyri roky, hrdosti na našich ľudí, ktorí nespočetnekrát preukázali, že sú špičkou naprieč spektrom humanitných či prírodovedných odborov, ale aj na našu univerzitu ako celok, ktorá plní významnú úlohu nielen v oblasti vedy, výskumu a vzdelávania, ale aj v spoločnosti.

Veľkú časť vášho prvého funkčného obdobia poznačila covidová pandémia. Ako sa podľa vás s ňou univerzita vysporiadala?
Doteraz si spomínam na tú nedeľu 8. marca 2020, keď sme sedeli v tejto miestnosti (*kancelária rektora*). Prevládal vtedy verejný naratív, že v podstate o nič nejde, a my sme boli spolu s Bratislavským samosprávnym krajom prví, ktorí sme zavelili do režimu: pozor, toto je vážne, a musíme sa k tomu tak aj postaviť. Prijali sme rozhodnutie o zatvorení univerzity. Za toto rozhodnutie sme si „užili svoje“. Čas nám dal za pravdu a boli sme nasledovaniahodným príkladom, nielen pre vysoké školy, ale aj pre celý verejný priestor. Toto opätovne s hrdosťou konštatujem, s vďakou všetkým ľudom, ktorí na tom participovali – krízovému štábu, ľuďom vo vedení univerzity i vo vedeniach fakúlt. Môj celkový dojem je, že sme to zvládli so cťou, do online priestoru sme sa dokázali preklopiť bez väčších problémov, dovolím si povedať, že sme boli v zmenených podmienkach priam priekopníkmi. Mnohé z toho nám už zostane – niektoré online mítingy, prednášky, hovory cez Teams. Napriek tomu by som sa tejto skúsenosti *pro futuro* radšej vyhol. Nemyslím si, že vo všetkých segmentoch univerzitného života je online a prezenčné fungovanie nahraditeľné jedna k jednej.

Počas uplynulých štyroch rokov sa mnohé podarilo posunúť k lepšiemu. Zrekonštruovalo sa niekoľko internátnych blokov, priestory viacerých fakúlt, jedáleň Družby, klub UniK, vzniklo nové Infocentrum. Na ktorý z týchto projektov ste hrdý? Kam rád chodíte?
Teším sa z každej pozitívnej zmeny k lepšiemu. Napriek škrtaniu rozpočtu sa nám podarilo investovať bezprecedentnú čiastku do obnovy a rekonštrukcií priestorov. Rád chodím napríklad do obnoveného UniKu na diskusie so študentmi alebo do Infocentra, to je veľmi vydarený projekt. Ale najviac hrdý som na ľudí, ktorým sa podarilo tieto projekty dotiahnuť.

Čo vás zároveň mrzí, že sa nepodarilo?
Mnohé plány boli zabrzdené tým, že pôvodné rozpočty zrazu vyleteli na dvojnásobok a viac. To bol aj prípad napríklad univerzitnej materskej školy. Plánovali sme ju financovať z vlastných peňazí a účelovej dotácie od ministerstva, ale to stále nestačí. Rovnako komplexná obnova výškového bloku Štúrak B. Pôvodný projekt na 29 miliónov zrejme už nebude aktuálny. Ale vláda ho zaradila na zoznam strategických verejných investícií a pracujeme na tom, aby sme rekonštrukciu spustili čo najskôr. Chcem poprosiť o trpezlivosť, lebo táto doba nie celkom praje investičným projektom. Máme tiež rezervy v oblasti digitalizácie a elektronizácie procesov na univerzite. Tu nás brzdia rôzne faktory, na prvom mieste financie. V tejto dobe nie je skrátka mysliteľné ísť do rizika výmeny veľkých informačných systémov ako napríklad AIS.

Koncom roku 2022 ministerstvo vydalo periodické hodnotenie vedy a výskumu. Ako by ste ho zhodnotili? Čo vás pri výsledkoch za UK prekvapilo, prípadne potešilo?
Je obrovský zázrak, čo dosahujeme, v tých podmienkach, ktoré máme, ktoré sú neporovnateľné so zahraničnými univerzitami. Podľa predbežnej analýzy UK vychádza najlepšie v takmer 40 percentách oblastí vedy a výskumu. To je fascinujúci výsledok. Myslím si, že jedným z dôsledkov periodického hodnotenia musí byť prekvalifikovanie názoru, že slovenské vysoké školy sú zlé. Lebo v mnohých odboroch sme na špičkovej a svetovej úrovni, a obzvlášť UK. Padol tiež mýtus o tom, že kvalitné sú u nás najmä prírodné vedy, a nie humanitné a spoločenské. Toto hodnotenie ukázalo, že táto ruptúra neexistuje, aj v spoločenských vedách dokážeme byť absolútne špičkoví a porovnateľní s kýmkoľvek na svete.

Naši ľudia však robia špičkovú vedu v neporovnateľných podmienkach. Pokiaľ sa tento štát nespamätá a nebude investovať do vedeckej a inej infraštruktúry, stále to bude odkázané (primárne) na entuziazmus ľudí. Pokiaľ nezačneme robiť systémové opatrenia na zlepšenie vedeckej infraštruktúry, prostredia, ktoré majú slovenskí vedci a pedagógovia, tak sa nepohneme ďalej. Vidíme to aj vďaka projektu ENLIGHT, kde sa snažíme bojovať o každé euro, aby sme boli aspoň trochu konkurencieschopní.

Dlho ste zvažovali, že budete znovu kandidovať?
Dlho, veľmi dlho, či mi to niekto verí, alebo nie. Takáto funkcia by mala byť vždy istou formou služby. Zvažoval som, či som univerzite schopný poskytnúť to, čo som sľuboval. Ale moji spolupracovníci ma presvedčili, že to zmysel má.

Ako na rozhodnutie znovu kandidovať a znovuzvolenie reagovali vaši najbližší? Predsa len, znovu ich čakajú štyri roky, počas ktorých na nich budete mať menej času.
Ak akúkoľvek verejnú funkciu robíte s nasadením, ktoré k nej patrí, strácate časť svojho súkromia, zamestnáva vás to na temer sto percent času, ktorého potom máte menej na všetko ostatné, čo vás baví. U mňa je to predovšetkým pedagogická práca. Trpí tiež rodinné zázemie. Mojím najväčším kritikom a fanúšikom zároveň je moja mama, ktorá mi vyčíta, že sa vídame asi tak často, ako keby som žil na Novom Zélande. Ale v konečnom dôsledku ma aj ona podporila.

Druhú voľbu ste vyhrali hladko. Očakávali ste to?
Nie, nemal som žiadne očakávania. Mal som pred druhou voľbou obrovský rešpekt, lebo v tom čase boli rôzne tlaky. Vyčítalo sa nám, že voľby robíme „predčasne“, že ich urýchľujeme, len aby sme zvolili konkrétneho rektora... Ale nebolo to tak. Bola to posledná možnosť, keď si akademická samospráva mohla zvoliť akademickú samosprávu. Po novele vysokoškolského zákona platnej od apríla 2022 už do toho bude zasahovať externé prostredie vo forme správnej rady. Vyčítali nám, že sa s voľbou príliš ponáhľame, ale čas nám dal za pravdu. Riziká, na ktoré sme upozorňovali, sa naplnili. Dnes je jasné, že správna rada sa kreovala dlho a zložito, jej prvé zasadnutie bolo zvolané len na koniec januára. Nestihla by participovať na voľbe rektora do konca jeho predchádzajúceho funkčného obdobia a univerzita by bola bez vedenia.
Univerzita sa prostredníctvom svojich volených zástupcov rozhodla, že voľby chce takto. Ja som to rešpektoval, a netajím sa, že aj podporoval. Bol som za to, aby sa voľba uskutočnila ešte podľa starých predpisov, teda aby rektora volil akademický senát. Predvolebná kampaň bola v podstate neviditeľná a musím povedať, že vo vzťahu k môjmu protikandidátovi doc. Danielovi Olejárovi aj korektná a absolútne férová, za čo mu chcem zároveň poďakovať. Výsledok ma veľmi potešil a o to viac ma zaväzuje, pretože si uvedomujem, že môj mandát je skutočne silný. Beriem to ako vstupenku pokračovať vo veciach, ktoré sme nastolili, a tiež je to obrovsky zaväzujúce bremeno. Keď som už do toho išiel, dám do toho všetko, čo je vo mne.

Prorektorský tím ste obmenili len minimálne. Ste teda so svojím poradným tímom spokojný?
Samozrejme. Aj keď dvaja už nebudú pokračovať, neznamená to, že som s ich prácou nebol spokojný. Napríklad pani prorektorka Kovačičová odchádza po dvoch funkčných obdobiach len preto, že osobne považujem princíp „dvakrát a dosť“ za akademickú tradíciu tejto univerzity. Aj pri tejto príležitosti by som jej chcel poďakovať.

Čo ste si stanovili ako tú hlavnú prioritu pre nasledujúce štyri roky? Čo by ste chceli, aby takpovediac zostalo akademickej obci UK v pamäti ako „vtedy, keď za rektora Števčeka...“?
Nemám jednu prioritu, neplánujem, aby po mne zostal nejaký pomník. Chcel by som, aby si ľudia hovorili, že za rektora Števčeka sa univerzita nespreneverila svojim princípom, bola konzistentná vo svojich postojoch, verejne sa vyjadrovala k veciam, ku ktorým sa mala vyjadrovať. Že obstála. Táto univerzita prežije bez ohľadu na to, kto je rektorom alebo kto je vo vedení. Univerzitu tvoria ľudia na fakultách, vedci, vedkyne, študenti a študentky.

Veľkou témou predchádzajúcich štyroch rokov bola nová akreditácia, zosúlaďovanie vnútorných predpisov s novým systémom kvality. Ako sa podľa vás UK s touto úlohou popasovala? V čom pocíti akademická obec najväčšie zmeny?
Bolo to pomerne náročné, tým, že sme takí veľkí a diverzifikovaní. Chcel by som sa poďakovať ľuďom v akreditačnej rade UK a v akreditačných radách fakúlt, ktorí odviedli absolútne skvelú prácu. Konečný verdikt vynesie akreditačná agentúra pre vysoké školstvo, ale z našej strany sme urobili všetko, čo sa od nás vyžadovalo, možno aj o kúsok viac. Podarilo sa nám zoštíhliť ponuku študijných programov o takmer 200. Sme radi, že sa nám podarilo zachovať viaceré unikátne odbory, v ktorých sme na Slovensku jedineční. Vznikli tiež nové zaujímavé odbory, ktoré môžu pritiahnuť zahraničných študentov, napríklad psychológia v anglickom jazyku, alebo v rámci aliancie ENLIGHT budeme mať Joint Degree program medzi našou fakultou managementu a Univerzitou v Bordeaux.

Z európskeho výskumného priestoru prichádzajú viaceré témy diskurzu, napríklad dôraz na rovnosť príležitostí, väčšiu otvorenosť vedy, zapojenie univerzity do spoločnosti, spoločenskú zodpovednosť a angažovanosť, podporu celoživotného vzdelávania. Ako na ne bude UK reagovať?
Na tieto témy už reagujeme, ako jedna z prvých vysokých škôl na Slovensku sme prijali napríklad Plán rodovej rovnosti UK. Nielen preto, aby sme sa mohli uchádzať o granty európskeho výskumného priestoru, ale aj preto, že to považujem za normálne vyústenie vývoja. Takisto venujeme patričnú pozornosť aj ostatným témam, snažíme sa vytvárať adekvátne a žičlivé prostredie pre ľudí, ktorí s tým pracujú.

Veľkou témou posledných mesiacov bolo zdražovanie energií a hrozba, že univerzita nielenže nebude mať peniaze na energie, ale ani dodávateľa. Aký je momentálny stav?
Podarilo sa nám s vypätím všetkých síl zabezpečiť základný chod univerzity a vysúťažiť dodávateľov energií. Žiaľ, je to nastavené na tzv. spotové ceny, teda nevieme úplne presne odhadnúť, za aké ceny sa bude nakupovať na svetových burzách. Zatiaľ sa našťastie vyvíjajú dobre, tak sme mierni optimisti. Ale už teraz vieme, že nám na energie budú v rozpočte chýbať peniaze, tak ako mnohým iným verejným inštitúciám. Budeme očakávať, že tak ako minulý rok bude výpadky sanovať štát. Nechcel by som však týmito problémami zaťažovať univerzitné prostredie, je našou úlohou ako manažmentu sa snažiť, aby to ľudia nepocítili.

V predchádzajúcom funkčnom období ste si „užili“ aj mnohé ceremoniálne funkcie, veľakrát ste kráčali aulou v talári, predsedali promóciám, vedeckým radám, udeľovali čestné doktoráty či ocenenia rektora. Aký máte vzťah k tejto časti svojej práce?
Práve toto je tá časť práce rektora, ktorú mám veľmi rád. Na rozdiel od mnohých iných, najmä byrokratických. Dáva mi najväčší zmysel. Som na naše tradície hrdý, dávajú nám pocit príslušnosti k akademickej komunite. Tým, že to nie je každodenné, je to len pri výnimočných príležitostiach, má to punc jedinečnosti. Prostredníctvom symbolov sa identifikujeme s inštitúciou, budujeme hrdosť na ňu. Ako povedala líška Malému princovi – zvyk je niečo, čo odlišuje jeden deň od druhého. Keď zaznejú Suchoňove fanfáry, tak mám vždy rovnaký pocit výnimočnosti.

Už ste rozmýšľali nad svojím portrétom pre galériu rektorov v Rektorskej sieni?
Ja sám vôbec, ale viem, že ľudia v mojom okolí neformálne oslovili VŠVU, aby univerzite niekoho odporučili. Úprimne – desím sa toho pózovania.

Spomínate si na niečo, čo vás pri detailnejšom spoznávaní univerzity pozitívne prekvapilo, nadchlo?
Pozitívnych momentov bolo veľmi veľa. Za všetky by som spomenul jeden: v Martine na Jesseniovej lekárskej fakulte UK som v sprievode svojho priateľa profesora Mirka Zibolena navštívil neonatologickú kliniku. Odvádzajú tam fantastickú prácu, dokážu zachrániť tie najmenšie bábätká, ktoré by už nikto iný na Slovensku nedokázal zachrániť. Cítiť tam veľkú lásku a zanietenosť k svojmu povolaniu, sú ako jedna rodina. Odtiaľ som naozaj odchádzal dojatý a so slzami v očiach.

Prof. JUDr. Marek Števček, DrSc.

(1976) vyštudoval právo na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, pôsobí na Katedre občianskeho práva PraF UK. Pôsobil aj na Katedre občianskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a ako vedecký pracovník v Ústave štátu a práva SAV v Bratislave. Občianske právo procesné prednášal aj na Právnickej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci. Bol predsedom Rekodifikačnej komisie pre nové civilné procesné právo a predsedom Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva, ktorej prvoradou úlohou je pripraviť návrh nového slovenského Občianskeho zákonníka. Vo vedeckej a publikačnej činnosti sa venuje širokému spektru problémov občianskeho práva. Od 1. apríla 2017 zastával funkciu prorektora UK pre legislatívu. Od 1. februára 2019 vedie UK ako rektor. 18. mája 2022 ho Akademický senát UK zvolil do druhého funkčného obdobia, do ktorého nastúpil 1. februára 2023.

Text: redakcia
Foto: Tomáš Madeja

PÄŤ ZO ŠIESTICH PROREKTOROV A PROREKTORIEK POKRAČUJE VO FUNKCII

S novým funkčným obdobím rektora od 1. februára 2023 sa začalo štvorročné funkčné obdobie aj vedeniu Univerzity Komenského. Do prvého funkčného obdobia vo funkcii prorektorky nastúpila Eva Viglašová z Prírodovedeckej fakulty UK.

Prorektorom a prorektorkám sme položili dve otázky:

1. **ČO POKLADÁTE ZA SVOJ NAJVÄČŠÍ ÚSPECH VO FUNKCII ZA UPLYNULÉ ŠTYRI ROKY?**
2. **AKÉ BUDÚ VAŠE PRIORITY V NOVOM FUNKČNOM OBDOBÍ?**

Jana Duračinská (1975), prorektorka pre majetok a investície

1. Za najväčší úspech považujem vybudovanie nového infocentra UK na Štúrovej ulici z rozvojového projektu ministerstva školstva, posun v debarierizácii univerzity (bezbariérové infocentrum, nové bezbariérové toalety v novej aj starej budove UK na Šafárikovom námestí), zjednotenie nájomnej politiky UK, spustenie prevádzky UK v Učebno-výcvikovom zariadení Modra – Piesok. Úspechom tiež bola rekonštrukcia Učebno-výcvikového zariadenia Richňava. Pozývam všetkých zamestnancov a zamestnankyne UK, aby sa prišli presvedčiť na vlastné oči a zrekreovať v krásnom prostredí Štiavnických vrchov.
   Nechcem to ale označiť za „svoj" úspech, ale „náš" úspech, pretože je to výsledok spoločnej snahy a práce, na týchto projektoch pracuje so mnou celý tím ľudí, bez ktorých by to jednoducho nešlo.
2. Prioritou v novom funkčnom období bude postupná rekonštrukcia internátov (budeme sa snažiť o prostriedky z Plánu obnovy a odolnosti SR) a pokračovanie v napĺňaní koncepcie nakladania s majetkom UK, prijatej v roku 2021.

Jozef Masarik (1959), prorektor pre vedu a doktorandské štúdium

1. Za najväčší úspech považujem spoluprácu a dobré vzťahy s kolegami z vedenia UK a s prodekanmi z fakúlt, ktorí mali na starosti agendu zhodnú s mojou. Vďaka tomu sa nám podarilo získať známku kvality v oblasti ľudských zdrojov pre vedu a výskum, zaviesť postdoktorandské štipendiá, realizovať projekt ACCORD a iné zaujímavé projekty.
2. Mojimi prioritami bude rozvíjanie všetkého pozitívneho, čo sme dosiahli na UK za jej vyše 103 rokov existencie v oblasti vedy, projektov a doktorandského štúdia. Konkrétnou prioritu bude budovanie doktorandskej školy, administratívna podpora projektov a intenzívnejšie zapojenie sa do európskeho výskumného priestoru.

Radomír Masaryk (1977), prorektor pre vonkajšie vzťahy

1. Razantne sme oživili prítomnosť UK v médiách a sociálnych sieťach. Zjednodušili a sprehľadnili sme vizuálnu identitu. Aktívne a koordinovane prezentujeme univerzitu a fakulty na akademických veľtrhoch, aj vďaka tomu nám v tomto ťažkom období stúpa počet prihlášok. Za najväčší úspech však pokladám každý malý krok k väčšiemu otváraniu sa. Som rád, že sme začali otvorene komunikovať aj o nepríjemných veciach.
2. Radi by sme zlepšili aktivity v oblasti psychologického a kariérového poradenstva, začali pracovať s alumni a pustili sa do achillovej päty našej vonkajšej komunikácie – teda skúsili v spolupráci s naším tímom IT sprehľadniť webovú stránku UK. Maximálnou prioritou však ostáva prezentovať kvalitnú vedu, ktorá sa robí na našej univerzite. V periodickom hodnotení VER sme v každej hodnotenej oblasti okrem dvoch dosiahli publikácie svetovej alebo významnej medzinárodnej úrovne, pričom excelentné výsledky dosiahli aj viaceré spoločenské vedy. Témy týchto výskumov a mená našich excelentných vedcov a vedkýň musíme prezentovať slovenskej verejnosti.

Viera Štvrtinová (1958), prorektorka pre kvalitu a rozvoj

1. Nastavenie nového vnútorného systému zabezpečenia kvality UK tak, aby bol v súlade so štandardmi Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo, ako aj so zákonom č.269/2018 Z.z. S uvedeným procesom súviselo vytvorenie Oddelenia kvality na rektoráte UK, fakultných rád pre kvalitu na všetkých 13 fakultách, ako aj vnútorných predpisov pre systém kvality v oblasti vzdelávacej, vedecko-výskumnej, ako i riadiacej činnosti. Zároveň bol aktualizovaný základný strategický materiál UK – Dlhodobý zámer rozvoja na roky 2021 – 2027 a konkretizovaný na 4 hlavné oblasti, a to strategické ciele v oblasti vzdelávania, výskumu, ďalej riadenia, ľudských zdrojov a infraštruktúry a nakoniec v oblasti spoločenskej zodpovednosti.
2. Zdokonaliť systém kvality na UK a jej fakultách a zabezpečiť, aby strategické ciele UK pre nasledujúce obdobie odrážali zmeny, ktoré nastali vo vysokoškolskom a celospoločenskom prostredí na Slovensku aj vo svete. Základným cieľom je posilniť postavenie a rozvoj najvýznamnejšej domácej univerzity v rámci Slovenska, ako aj v medzinárodnom priestore vysokoškolského vzdelávania a vedy. Kým ukazovatele kvality vo vedecko-výskumnej činnosti a v oblasti vzdelávania sa už dlhodobo sledujú, plánujeme sa sústrediť na rozvoj kvality riadiacej činnosti. Pokúsime sa sledovať kvalitu univerzity nielen pomocou kvantitatívnych ukazovateľov, ale aj kvalitatívnych, aj keď toto je veľmi náročná úloha. Chýba nám totiž hodnotenie kvantitatívne nehodnotiteľného, alebo len veľmi ťažko hodnotiteľného, a síce hodnotenie morálneho kreditu učiteľa, vedca, študenta či administratívneho pracovníka. Pokúsime sa preto riadiť slovami Jána Amosa Komenského, ktorého meno nosí naša *alma mater*: „Všetci ľudia sa majú vzdelávať k ľudskosti".

Jozef Tancer (1975), prorektor pre medzinárodné vzťahy

1. Z dlhodobého hľadiska považujem za najväčší úspech členstvo našej univerzity v aliancii európskych univerzít ENLIGHT. Vďaka tejto aliancii sme sa stali hráčom „prvej ligy" európskych univerzít a získali množstvo impulzov na modernizáciu výučby, vedy a riadenia univerzity. Z krátkodobého hľadiska považujem za mimoriadne dôležitú pomoc, ktorú sme poskytovali a čiastočne ešte stále poskytujeme našim ukrajinským študentom a ich rodinným príslušníkom, ktorých sme na UK dočasne prichýlili.
2. V rokoch 2023 až 2027 sa budeme usilovať o prehĺbenie spolupráce s našimi partnermi v aliancii ENLIGHT, najmä v rozvíjaní spoločných študijných programov a príprave spoločných vedeckých projektov. Získané kontakty v tejto aliancii, ako aj ďalšie kontakty vyplývajúce z intenzívnej komunikácie so zahraničnými zastupiteľstvami na Slovensku by nám mohli v budúcnosti pomôcť, aby sa Univerzita Komenského stala naozaj globálnym hráčom, aktívnym aj mimo európskeho kontinentu. Ak sa naskytne príležitosť, plánujeme sa zapojiť do auditu internacionalizácie s následným vypracovaním univerzitnej stratégie pre túto oblasť, aby medzinárodné vzťahy na UK získali aj dlhodobejšie smerovanie.

Eva Viglašová (1989), prorektorka pre vzdelávanie a sociálne veci

2. Do funkcie nastupujem po dvoch funkčných obdobiach prorektorky Zuzky Kovačičovej, čo je pre mňa veľká výzva. Vnímala som ju ešte ako študentka tejto univerzity a bude náročné nahradiť jej miesto s kvalitou, akú venovala UK ona. Úplne novou oblasťou, ktorou sa univerzita bude musieť zaoberať, je relevantnosť napríklad záverečných prác pri súčasnom vývoji umelej inteligencie. Dnes softvér dokáže v podstate napísať prácu za vás. Pokiaľ ide o záležitosti týkajúce sa študentov, pre nasledujúce obdobie vidím najmä často sa objavujúce problémy spojené s duševným zdravím študentov, otázkami sexuálneho obťažovania, ako aj citlivé témy týkajúce sa rodovej rovnosti a orientácie. Určite chcem pokračovať vo veciach, ktoré sa postupne na univerzite rozbiehajú, ako študentské ankety a školenia študentov v rôznych smeroch. Vo vzťahu k fakultám to je určite debyrokratizácia, automatizácia a digitalizácia rôznych procesov. Čaká nás tiež posúdenie *Vnútorného systému zabezpečovania kvality vzdelávania* zo strany SAAVŠ, v ktorom chceme obstáť samozrejme čo najlepšie.

Text: redakcia
Foto: Tomáš Madeja

NOVÁ SPRÁVNA RADA UK MÁ POSILNIŤ VÄZBU UNIVERZITY A SPOLOČNOSTI

Od tohto akademického roka má Univerzita Komenského aj novú správnu radu. Tá už začala pôsobiť podľa novely vysokoškolského zákona, prijatej v r. 2022. Novela upravila zloženie správnej rady verejných vysokých škôl a zmenila jej právomoci.

Nová Správna rada UK má sedemnásť členov. Osem členov volí a odvoláva Akademický senát UK, z toho dvoch členov volí a odvoláva len jeho študentská časť. Osem členov vymenúva a odvoláva minister školstva. Jedného člena volia a odvolávajú tajným hlasovaním ostatní členovia Správnej rady UK. Členmi SR UK, okrem členov navrhnutých študentskou časťou Akademického senátu UK, nesmú byť zamestnanci UK.
Členmi a členkami správnej rady majú podľa zákona byť najmä „predstavitelia verejného života vrátane predstaviteľov podnikateľskej oblasti a územnej samosprávy a ústredných orgánov štátnej správy zodpovedných za školstvo, financie, hospodárstvo a sociálnu oblasť."
Akademický senát UK na svojich zasadnutiach zvolil a potvrdil svojich kandidátov na členstvo v SR UK a vyjadril stanovisko ku kandidátom nominovaným ministrom školstva. Členovia správnej rady sa akademickej obci UK aj verejnosti predstavili v októbri a decembri 2022 na verejných vypočutiach (záznam z nich je prístupný na YouTube kanáli UK).
Správna rada UK je orgánom, ktorý v rámci pôsobnosti ustanovenej zákonom o vysokých školách podporuje posilňovanie väzby verejnej vysokej školy a spoločnosti. Zákon jej dáva právomoci vyjadrovať sa v istých prípadoch k využívaniu jej majetku a finančných prostriedkov poskytnutých UK štátom, vyjadruje sa tiež k dlhodobému zámeru či výročnej správe o činnosti. Schvaľuje rozpočet UK a má právo navrhovať kandidátov na rektora. Má tiež právo dávať podnety a stanoviská k činnosti verejnej vysokej školy.

ČLENOVIA SPRÁVNEJ RADY UK NOMINOVANÍ AKADEMICKÝM SENÁTOM UK

JUDr. Marek Samoš je podpredsedom Úradu priemyselného vlastníctva SR, v minulosti mal vlastnú advokátsku kanceláriu, v rámci ktorej poskytoval právne služby v oblasti obchodného práva, komplexné právne poradenstvo pri správe a riadení podniku a právnických osôb, pracoval aj ako špecialista vybavovania poistných udalostí. Študoval na Právnickej fakulte UK.

Mgr. Miroslav Hlivák, PhD., LLM., je predsedom Úradu pre verejné obstarávanie SR. Vyštudoval právo na UK a Paneurópskej vysokej škole v Bratislave, pôsobil ako advokát.

Doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc., pôsobí v Ústave štátu a práva SAV v Bratislave. Od r. 2011 bol členom Súdnej rady SR. V minulosti pôsobil ako poradca predsedníčky vlády SR pre oblasť boja proti korupcii a rozvoja demokracie, bol tiež členom vedeckej rady ÚŠaP SAV, členom redakčnej rady časopisov Právny obzor a Duševné vlastníctvo či členom predstavenstva Karlovarských právnických dní.

Prof. Ing. Marián Peciar, PhD., je od roku 2019 vedúcim Ústavu procesného inžinierstva na Strojníckej fakulte STU, okrem toho je tiež predsedom Akademického senátu STU. Je garantom všetkých stupňov študijných programov a vyučuje rôzne profilové predmety v rámci študijného odboru strojárstvo/procesná technika. Osem rokov pôsobil ako prorektor STU.

Mgr. Barbara Lášticová, PhD., je sociálna psychologička, riaditeľka Ústavu výskumu sociálnej komunikácie Slovenskej akadémie vied. Vyštudovala psychológiu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave a Université René Descartes v Paríži. Externe pôsobila ako pedagogička na FSEV UK, UKF v Nitre, externe prednáša na FiF UK a Masarykovej univerzite v Brne. Vo výskume sa zameriava na konštruovanie sociálnych identít, medziskupinové vzťahy, politickú psychológiu a metodológiu kvalitatívneho výskumu.

Mons. František Rábek je rímskokatolícky biskup. Po štúdiách na Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte v Bratislave bol v r. 1972 vysvätený za kňaza a pôsobil na viacerých miestach v Nitrianskej diecéze. Od r. 1991 bol pomocným biskupom Nitrianskej diecézy a od r. 2003 je ordinárom ordinariátu Ozbrojených síl a ozbrojených zložiek Slovenskej republiky. V rámci Konferencie biskupov Slovenska je predsedom Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru. Je členom Európskej akadémie vied a umení v Salzburgu.

JUDr. Miroslav Cák je právnik, vyštudoval na Masarykovej univerzite v Brne, pracoval pre české ministerstvo financií a stavebné spoločnosti SKANSKA a PORR. Je partner advokátskej kancelárie AGM partners, o. i. je odborníkom na stavebné právo.

Doc. MUDr. Andrej Thurzo, PhD., je zubný lekár, pôsobí na Klinike stomatológie a maxilofaciálnej chirurgie LF UK a Onkologického Ústavu svätej Alžbety a tiež na Ústave simulačného a virtuálneho medicínskeho vzdelávania LF UK. Jeho špecializáciou sú moderné formy diagnostiky a liečby v čeľustnej ortopédii, kde sa okrem iného snaží tiež aplikovať umelú inteligenciu. Je spoluzakladateľom Slovenskej spoločnosti pre regeneratívnu medicínu a Odbornej spoločnosti pre inovácie v medicíne.

ČLENOVIA SPRÁVNEJ RADY UK NOMINOVANÍ MINISTERSTVOM ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR

Mgr. Juraj Kotian je ekonóm, člen Rady pre rozpočtovú zodpovednosť. Vyštudoval odbor Ekonomická a finančná matematika na Matematicko-fyzikálnej fakulte UK. Študoval tiež v USA, v Španielsku a vo Veľkej Británii. Od roku 2000 pôsobil v Slovenskej sporiteľni a v Erste Group Bank. Venuje sa makroekonomickým prognózam, bol členom výboru makroekonomických a daňových prognóz MF SR, v rokoch 2012 – 2017 bol predsedom Klubu ekonomických analytikov na Slovensku a v roku 2017 sa stal členom poradného orgánu Hodnota za peniaze.

Prof. RNDr. Ľubica Lacinová, DrSc., je fyzička, vedúca vedecká pracovníčka Centra biovied a Ústavu molekulárnej fyziológie a genetiky SAV. Vyštudovala jadrovú fyziku na Matematicko-fyzikálnej fakulte UK. Doktorát z biofyziky získala v Centre fyziologických vied SAV, absolvovala postdoktorandské štúdium v USA. Habilitovala sa v odbore fyzika, vedeckú hodnosť DrSc. získala v odbore fyziológia živočíchov. Pedagogicky pôsobila na Farmaceutickej a Prírodovedeckej fakulte UK, na Viedenskej univerzite a na Masarykovej univerzite v Brne. Vo svojom výskume sa dlhodobo orientuje na problematiku farmakológie a elektrofyziológie iónových kanálov v bunkách cicavcov.

Ing. Robert Spišák, PhD., je právnik a ekonóm, predseda správnej rady spoločnosti AZC, ktorá zastrešuje spoločnosti zo širokého spektra oblastí – priemysel, poľnohospodárstvo, logistika a ďalšie. Vyštudoval Ekonomickú univerzitu v Bratislave, kde absolvoval doktorandské štúdium. Absolvoval aj štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v odbore hospodárske, finančné a obchodné právo.

Mgr. Fridrich Matejík je generálnym riaditeľom IBM Slovensko. Vyštudoval obchodnú akadémiu v Bratislave a medzinárodné vzťahy a diplomaciu na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. V spoločnosti IBM Slovensko pôsobí od roku 2008 na viacerých pozíciách. Bol tiež reprezentantom SR vo vzpieračských disciplínach.

Ing. Ľuboš Lopatka, PhD., je manažér, vyštudoval Strojnícku fakultu STU v Bratislave, doktorát získal na Materiálovotechnologickej fakulte STU. V roku 1991 sa stal námestníkom ministra pre správu a privatizáciu majetku a neskôr riaditeľom Slovenskej kartografie. Zastával vedúce pozície vo viacerých nadnárodných papierenských spoločnostiach. Počas vlády Ivety Radičovej bol generálnym riaditeľom Sociálnej poisťovne, neskôr generálnym riaditeľom siete nemocníc Svet zdravia, viedol tiež Výskumný ústav zváračský a štátnu spoločnosť MH Manažment. V súčasnosti je riaditeľom novej Nemocnice Bory. V roku 2012 získal v ankete Trendu TOP ocenenie manažér roka.

Prof. Martin Kahanec, PhD., je ekonóm, vedúci Katedry verejných politík na Stredoeurópskej univerzite vo Viedni. Pôsobí tiež na Ekonomickej univerzite v Bratislave. Jeho výskum sa zameriava na ekonómiu trhu práce, populačnú ekonómiu, etnicitu a migráciu. Je zakladateľom Stredoeurópskeho inštitútu pre výskum práce (CELSI), neziskového výskumného inštitútu so sídlom v Bratislave. Spolupracuje s Centre for Population, Development and Labour Economics Univerzity Organizácie spojených národov. Je tiež Visiting Research Fellow na Inštitúte pre štúdium práce IZA v Bonne, kde dlhodobo pôsobil ako zástupca riaditeľa programu Migrácia. Je členom Academia Europea, Európskej akadémie vied.

Prof. Eugen Kováč, Ph.D., je ekonóm, pôsobí na Katedre pre mikroekonomiku a zahraničné hospodárstvo na Univerzite v Duisburg-Essene v Nemecku. Vyštudoval matematiku na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK, doktorát z ekonómie získal na Karlovej univerzite v Prahe, neskôr študoval a vyučoval na Univerzite v Bonne.

Doc. Ing. Miroslav Beblavý, PhD., je ekonóm a bývalý politik. V súčasnosti externe prednáša na Sciences Po v Paríži a je konateľom investičného fondu CB ESPRI. V minulosti pôsobil ako politik, poslanec Národnej rady SR a líder strany SPOLU – občianska demokracia. Prednášal na Ústave verejnej politiky FSEV UK, pracoval tiež pre inštitút INEKO a SGI – Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť, bol konzultantom pre Svetovú banku, Organizáciu pre hospodársky rozvoj a spoluprácu či Európsku komisiu. Bol konzultantom MF SR pre Plán obnovy SR. Má bakalársky titul v odbore financie z Ekonomickej univerzity v Bratislave a rovnaký titul v odbore divadelná réžia z Vysokej školy múzických umení. Magisterské aj doktorandské štúdium ekonómie absolvoval na University of St Andrews v Škótsku.

ČLEN SPRÁVNEJ RADY ZVOLENÝ ČLENMI SPRÁVNEJ RADY

Prof. RNDr. Pavol Šajgalík, DrSc., je predsedom Slovenskej akadémie vied. Vysokoškolské vzdelanie v odbore experimentálna fyzika získal na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave, pôsobí na Ústave anorganickej chémie SAV. Absolvoval množstvo vedeckých pobytov v zahraničí. Vo výskume sa venuje materiálovému výskumu, konštrukčnej keramike, keramickým nano-kompozitom. Pôsobil tiež ako podpredseda SAV pre ekonomiku. Ako predseda ju vedie tretie funkčné obdobie.

ANKETA

AKÉ SÚ SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY UK?

Od januára začala pôsobiť Správna rada Univerzity Komenského v novom zložení a s novými právomocami. Jej členmi sú predstavitelia podnikateľskej oblasti, ústredných orgánov štátnej správy zodpovedných za školstvo, financie, hospodárstvo a sociálnu oblasť, členovia iných akademických inštitúcií a ďalšie osobnosti verejného života. Opýtali sme sa ich, v čom vidia silné a v čom naopak slabé stránky našej univerzity.

Prof. RNDr. Pavol Šajgalík, DrSc.

Silnou stránkou UK je, že je to univerzita klasického zamerania, so širokým spektrom odborov, má na Slovensku najdlhšiu históriu a dlhodobo vykazuje vynikajúce výsledky. Je lídrom v mnohých oblastiach svojho zamerania. To, čo by univerzita mohla ešte zlepšiť, je jej medzinárodné postavenie. Konkurencia univerzít v blízkom okolí je veľká a možnosti pre študentov sú takmer neobmedzené. UK sa potrebuje presadiť v tomto vysoko konkurenčnom prostredí a priblížiť sa medzinárodným postavením napríklad Masarykovej univerzite v Brne alebo Karlovej univerzite v Prahe.

Doc. Ing. Miroslav Beblavý, PhD.

Za silnú stránku UK považujem to, že spomedzi slovenských univerzít má – vďaka svojej histórii, veľkosti, výsledkom, pedagógom aj študentom – asi najlepšiu šancu zaradiť sa medzi stredoeurópsku akademickú špičku a byť rovnocenným partnerom Karlovej, Viedenskej či Jagelovskej univerzite. Za slabú stránku považujem, že toto relatívne silné postavenie v rámci Slovenska dnes často býva skôr dôvodom na sebauspokojenie než impulzom na intenzívnu snahu vyrovnať sa najlepším v celom regióne, prípadne v Európe.

Mgr. Fridrich Matejík

Silná stránka: Na Slovensku je to určite „brand" UK ako prestížnej školy a jej kvalifikovaní pracovníci.
Slabá stránka: Osobne by som privítal oveľa silnejšie prepojenie medzi praxou a univerzitou, pri práci so študentmi aj pri orientácii na požiadavky trhu.

Prof. RNDr. Ľubica Lacinová, DrSc.

Univerzita Komenského je nielen najväčšou, ale aj najlepšou slovenskou univerzitou – aj celá univerzita, aj niektoré jej fakulty sa pravidelne objavujú v rôznych medzinárodných rebríčkoch kvality na najvyššom mieste spomedzi slovenských inštitúcií. Má potenciál si túto pozíciu udržať a zlepšiť – to je jej silná stránka. Nedokáže dostatočne presvedčiť mnohých slovenských maturantov, že štúdium na UK nie je horšie ako na univerzitách v blízkom zahraničí. K tomu významne prispieva aj zlý stav budov v porovnaní s modernými kampusmi v Brne alebo Olomouci. To je jej slabá stránka.

Ing. Ľuboš Lopatka, PhD.

Silnú stránku UK vidím v tradícii a renomé univerzity, slabšiu v materiálovo-technickom zabezpečení, ako aj vo fakte, že UK pôsobí na zdeformovanom slovenskom trhu, na ktorom sa platí za študenta, a nie za kvalitu poskytnutého vzdelávania.

Mgr. Barbara Lášticová, PhD.

Silnú stránku UK vidím predovšetkým v posilnení jej internacionalizácie, ku ktorému došlo v poslednom období. Za silnú stránku tiež považujem to, že ponúka vzdelávanie aj v odboroch, ktoré sa inde na Slovensku nedajú študovať, ako je napríklad japonológia, nederlandistika či škandinavistika na mojej materskej filozofickej fakulte. Rezervy vidím v tom, že keďže ide o našu najväčšiu a najstaršiu univerzitu, odborníkov a odborníčky z nej by malo byť ešte viac počuť vo verejnom priestore, pri diskusii o dôležitých spoločenských otázkach. Takisto treba pracovať na zvyšovaní jej atraktivity pre tých slovenských študentov a študentky, ktorí po maturite odchádzajú do susedných Čiech.

Mgr. Miroslav Hlivák, PhD., LLM.

Silnou stránkou našej univerzity sú nepochybne jej história a skúsenosti, ktoré nadobudla vývojom celospoločenských udalostí. Ako slabú stránku vnímam kapacitu na pripravenosť čeliť novým výzvam výrazne meniacej sa spoločnosti a všetkým krízam súčasnosti.

Doc. MUDr. Andrej Thurzo, PhD.

Najsilnejšie stránky UK sú reputácia pre akademickú excelenciu, výstupy špičkového výskumu, iniciatívy diverzity a inklúzie, silná sieť absolventov a moderné zariadenia a technológie. Najslabšie stránky UK sú obmedzené a nestabilné zdroje financovania, zlý pomer medzi učiteľmi a študentmi v praktickej výučbe a limitácia tabuľkových platov znemožňujúca získanie a udržanie mladých excelentných absolventov v pedagogickom zbore, napríklad v zubnom lekárstve či informatike.

JUDr. Miroslav Cák

Silná stránka: Dlhá história a tradícia, ktorá je pre študentov svojím spôsobom atraktívna.
Slabá stránka: Malý prienik s praxou.

Prof. Ing. Marián Peciar, PhD.

Silnou stránkou Univerzity Komenského je bezpochyby jej medzinárodná vedecká akceptácia a široká škála ponúkaných študijných programov klasicky chápanej univerzity. Stabilne sa umiestňuje v medzinárodných rankingoch ako najlepšia slovenská univerzita.
Slabou stránkou, ale v prenesenom zmysle, je možnosť efektívneho riadenia zložitého systému pozostávajúceho z 13 fakúlt, z ktorých niektoré v aktuálnom systéme hodnotenia výkonov často nevedia získať potrebnú výšku dotácie od štátu na svoje fungovanie, a tak ich financovanie závisí od prerozdelenia dotácie získanej inými fakultami.

JUDr. Marek Samoš

Silnou stránkou z môjho pohľadu je personálny substrát univerzity, najmä (nie však výlučne) vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci, ktorí na slovenské podmienky dosahujú nadštandardné výsledky. Rozhodne ide o rozmer, na ktorom sa dá stavať do budúcna. Čo sa týka slabých stránok, tie sa nájdu, samozrejme, vždy a vždy je čo a ako zlepšovať. Nerád by som však tieto veci prezentoval a určite nie na začiatku nášho mandátu, ktorý je potrebné začať s pozitívnym naladením.

Text: redakcia
Foto: Tomáš Madeja

ZMENY NA DEKANSKÝCH POSTOCH

Univerzitu Komenského tvorí 13 fakúlt. Od 1. februára 2023 na štyroch pôsobia súčasní dekani či dekanka, na troch boli zvolení noví predstavitelia. Päť fakúlt malo voľby minulý rok, jednu čakajú v marci. Dve fakulty nevyužili prechodné ustanovenie nového zákona, a preto budú môcť voľby realizovať až po skončení procesu schvaľovania nových predpisov v súlade s novelizovaným vysokoškolským zákonom. Dovtedy ich vedú predstavitelia dočasne poverení výkonom funkcií dekana a dekanky.

Prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP,
dekan Lekárskej fakulty UK
(od 1. februára 2023)
Prednosta V. internej kliniky LF UK a UNB, Nemocnica Ružinov. Je hlavným odborníkom Ministerstva zdravotníctva SR pre endokrinológiu, viceprezidentom Slovenskej lekárskej spoločnosti.

Doc. JUDr. Eduard Burda, PhD.,
dekan Právnickej fakulty UK
(od 1. februára 2023)
Pôsobí na katedre správneho a environmentálneho práva. Vo svojej vedeckej práci sa zameriava na problematiku trestného práva.

prof. Mgr. Marián Zouhar, PhD.,
dekan Filozofickej fakulty UK
(od 7. mája 2019)
Pôsobí na Katedre logiky a metodológie vied FiF UK. Špecializuje sa na analytickú filozofiu, filozofiu jazyka a logiku. Funkčné obdobie mu končí 31. marca 2023, voľby dekana/dekanky sa na FiF UK uskutočnia 20. februára 2023.

Prof. RNDr. Peter Fedor, DrSc.,
dekan Prírodovedeckej fakulty UK
(od 1. februára 2023)
Pôsobí na Katedre environmentálnej ekológie PriF UK. Venuje sa štúdiu vplyvu klimatickej zmeny na ekologické systémy, vrátane potenciálu umelej inteligencie v semiautomatizovanej detekcii karanténnych a inváznych druhov.

Prof. PaedDr. Katarína Žilková, PhD.,
dekanka Pedagogickej fakulty UK
(od 1. februára 2023)
Pôsobí na Katedre didaktiky prírodovedných predmetov, venuje sa didaktike matematiky, vo výskume sa venovala o. i. rozvoju geometrických a matematických predstáv u detí predškolského a školského veku.

prof. PharmDr. Ján Klimas, PhD., MPH,
dekan Farmaceutickej fakulty UK
(od 1. marca 2021)
Pôsobí ako vedúci Katedry farmakológie a toxikológie FaF UK. Počas rokov 2009 – 2017 zastával funkciu prodekana pre výchovno-vzdelávaciu činnosť a doktorandské štúdium.
Venuje sa matematike, biomatematike a inžinierskej matematike.

doc. RNDr. Viktor Bielik, PhD.,
poverený vedením Fakulty telesnej výchovy a športu UK najviac na 6 mesiacov (od 1. februára 2023)
Pôsobí ako odborný asistent na Katedre športovej kinantropológie FTVŠ UK, vyučuje predmety ako fyziológia človeka či regenerácia v športe.

Prof. MUDr. Andrea Čalkovská, DrSc.,
dekanka Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine (od 1. februára 2023)
Pôsobí na Ústave fyziológie JLF UK, vo výskume sa venuje náhlym ochoreniam dýchacieho systému u novorodencov. Je predsedníčkou Slovenskej fyziologickej spoločnosti SLS, bola Slovenkou roka za vedu a výskum 2015.

Prof. RNDr. Daniel Ševčovič, DrSc.,
dekan Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK
(od 1. februára 2023)
Pôsobí ako vedúci na katedre aplikovanej matematiky a štatistiky, vo výskume sa zameriava na aplikácie diferenciálnych rovníc vo finančnej matematike, biomatematike a inžinierskej matematike.

doc. ThDr. Ing. Jozef Jančovič, PhD.,
dekan Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty UK
(od 1. marca 2022)
Pôsobí na Katedre biblických vied RKCMBF UK a tiež ako katolícky kňaz, bol prodekanom fakulty pre vzdelávanie.

Mgr. Milan Jurík, PhD.,
dekan Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK (od 27. marca 2022)
Pôsobí na Katedre praktickej teológie EBF UK, vedecky sa venuje oblasti diakonie, misiológie či bohoslužobného života Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku. Bol prodekanom fakulty pre vzdelávaciu činnosť.

Prof. Mgr. Peter Štarchoň, PhD.,
dekan Fakulty managementu UK
(od 1. marca 2023)
Venuje sa problematike nových trendov v marketingu s dôrazom na oblasť bankového marketingu, využívania sociálnych sietí a nových informačných a komunikačných technológií.

doc. JUDr. PhDr. Lucia Mokrá, PhD.,
poverená vedením Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK najviac na 6 mesiacov
(od 14. novembra 2022)
Pôsobí na Ústave európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK, jej primárnym záujmom sú oblasti štátneho, ústavného, únijného, komunitárneho a medzinárodného práva. Od r. 2014 bola v dvoch funkčných obdobiach dekankou fakulty.

Text: Lenka Miller
Foto: Linda Kisková Bohušová/ESET Science Award

ROZHOVOR

VEDA PRINÁŠA NOVÉ OTÁZKY, ČASTO ZAUJÍMAVEJŠIE AKO TIE PÔVODNÉ

Za rok 2022 si ocenenie ESET Science Award ako výnimočná osobnosť vysokoškolského vzdelávania odniesol profesor Ľubomír Tomáška z Prírodovedeckej fakulty UK. V minulosti objavil nový spôsob udržiavania telomér v DNA. Spolu s Jozefom Nosekom identifikovali tzv. t-krúžky, ktoré majú svoj podiel na tomto procese.

Čo pre vás znamená veda?
Hoci definovať vedu je iste možné presnejšie, ja volím takúto metaforu: Veda je vzrušujúcou hrou s otvoreným koncom. Ako každá hra, aj vedecký výskum má presné pravidlá, do veľkej miery je však založená na kreativite a improvizácii a pre svojich účastníkov má silný emocionálny náboj. Účastníci vo vede uspokojujú svoje ambície, ale naplniť ich dokážu len vďaka spolupráci. Vedecký výskum síce často prináša prehry, zároveň však vytrvalosť dáva šancu zažiť aj eufóriu z víťazstiev. A to, že veda je hra s otvoreným koncom, vyplýva z toho, že každá nájdená odpoveď evokuje nové otázky, často zaujímavejšie, ako boli tie pôvodné. Ak by sme boli schopní koncept, že veda je hrou, preniesť do vzdelávania na všetkých stupňoch, mohli by sme účinnejšie učiť deti o aktuálnych predstavách fungovania sveta a spôsoboch, ako sa v ňom orientovať.

Ako sa niekto stane genetikom?
Najpriamočiarejšia možnosť je vyštudovať biológiu na našej fakulte a postupne sa špecializovať na genetiku. Na katedre sa snažíme našim študentom pomôcť porozumieť základným princípom dedičnosti.

Kolegovia z iných fakultných pracovísk im zas genetiku ukazujú v kontexte príbuzných biologických a chemických disciplín. Chceme udržať vysoký štandard, ktorý nastavila prvá generácia genetikov na našej katedre: Vlasta Kováčová, Daniel Vlček, Vladimír Ferák či Svetlana Podstavková. K porozumeniu mechanizmov dedičnosti však prispelo aj veľa chemikov, lekárov, fyzikov a matematikov. V posledných rokoch sa genetickým problémom čoraz viac venujú informatici, ako sú Tomáš Vinař a Bronislava Brejová na našej univerzite. A genetika má čoraz väčší presah do spoločenských vied, pričom zďaleka nejde iba o etické otázky súvisiace s novými technológiami umožňujúcimi editovať genóm človeka. Jednoducho moderná biológia všeobecne a genetika zvlášť sú dnes viac ako kedykoľvek predtým založené na multidisciplinárnom prístupe. To je mimochodom aj veľká výzva pre biologické študijné programy, ktoré by mali tento trend reflektovať.

Veľa sa hovorí o význame komunikácie ako takej. Komunikácie vedy, komunikácie medzi sebou... Istému druhu komunikácie sa vo svojom výskume venujete aj vy, a to konkrétne tomu, ako medzi sebou komunikujú časti bunky. O čo presne ide?
Bunky, z ktorých sú zložené telá živých organizmov, fungujú na základe koordinovanej činnosti ohromne zložitej „infraštruktúry". Je rozmiestnená v rôznych fyzicky a funkčne prepojených oddeleniach buniek. Napríklad v jadre našich buniek je uložená deoxyribonukleová kyselina (DNA) vo forme tzv. chromozómov a prebiehajú tu primárne procesy, ktoré súvisia s kopírovaním, prenosom a realizáciou genetickej informácie. Nás zaujíma, ako je DNA v chromozómoch chránená pred degradáciou, ktorá by mohla mať pre bunku fatálne následky.

Takže skúmate proces, ako bunka chráni DNA pred poškodením?
Špecificky sa zaoberáme koncami chromozómov, tzv. telomérami, ktoré sú zvlášť náchylné na poškodenia. Hľadáme nástroje, ktoré bunky využívajú na ich ochranu, resp. signály, ktorými o problémoch s telomérami v jadre bunka informuje zvyšné oddelenia. V mitochondriách, ďalšej organele, ktorú študujeme, dochádza k bunkovému dýchaniu a premene energie. Zisťujeme, ako jadro komunikuje s mitochondriami v situáciách, keď v bunke nastávajú metabolické či genetické zmeny. Pýtame sa, aký je evolučný pôvod mechanizmov, ktoré sme identifikovali. Zvlášť tie z nich, ktoré sú evolučne konzervované, teda sú využívané aj u veľmi vzdialene príbuzných taxónov, sú pre nás veľmi zaujímavé. Dávajú nám totiž možnosť študovať ich u jednoduchých modelových organizmov, ako sú kvasinky a následne využiť získané výsledky aj pre porozumenie ľudským bunkám.

Čo by sa stalo, keby mechanizmy komunikácie v bunke nefungovali správne?
To, čo vidíme pri zlyhávaní komunikácie v spoločenských interakciách: nedorozumenie, zmätok, unáhlené a nesprávne rozhodnutia s patologickými dôsledkami. V jednom prípade pre spoločnosť a jej príslušníkov, v druhom pre bunky a ich nositeľa.

Čo konkrétne sa vám podarilo zistiť?
Členovia nášho laboratória katedier biochémie a genetiky počas jeho takmer 30-ročnej existencie zistili viacero zaujímavostí. Vyberiem jednu. Ako som už uviedol, konce DNA tvoria špeciálne štruktúry – teloméry, ktoré ich chránia pred eróziou. Sekvencia telomerickej DNA je štandardne udržiavaná enzýmom nazývaným telomeráza. My sme zistili, že za istých okolností môžu byť teloméry udržiavané bez telomerázy. Objavili sme spôsob, ako vznikajú kružnicové molekuly DNA, ktoré sú zložené z telomerických sekvencií. Dokázali sme, že tieto tzv. telomerické krúžky alebo t-krúžky sa replikujú nezávisle od chromozómu. Ten sa dá predstaviť ako jojo zanechávajúce za sebou dlhý pás povrázku. Tento odvinutý povrázok – telomerická DNA – sa následne môže vložiť naspäť na koniec chromozómu, a tak ho predĺžiť.

Tieto t-krúžky sa teda môžu podieľať na ochrane koncov DNA?
Keď som v elektrónovom mikroskope v laboratóriu nášho spolupracovníka Jacka Griffitha na Univerzite v Severnej Karolíne prvýkrát videl desiatky kružnicových molekúl, bol to nielen silný emocionálny moment, ale aj ďalší z kúskov do mozaiky ilustrujúcej, že sa podieľajú na ochrane koncov DNA. V ďalších rokoch sa dôležitosť tohto objavu potvrdila. V iných laboratóriách zistili, že t-krúžky sa podieľajú na udržiavaní telomér v mnohých nádorových líniách. Syntézu úlohy t-krúžkov v udržiavaní telomér sme mali možnosť publikovať v časopise Nature Structural & Molecular Biology. A názov t-krúžky, ktorý Jozefa Noseka napadol pri jednom z našich pravidelných neformálnych stretnutí pri víne, je dnes už učebnicovým pojmom.

Cenu ESET-u ste dostali ako výnimočná osobnosť vysokoškolského vzdelávania. Aký máte vzťah so svojimi študentmi?
Skutočný recipročný vzťah učiteľa a študenta sa dá budovať len na osobných interakciách. V súčasnosti sa mi to väčšinou podarí, až keď už majú študenti nejakú časť svojho pôsobenia na fakulte za sebou. Keď som bol prvoročiak ja, bolo nás v ročníku trinásť a naša ročníková učiteľka docentka Vlasta Kováčová každého z nás už od prvých dní štúdia relatívne dobre poznala. Naše spoločné stretnutia neboli limitované iba na formálnu výučbu. Chodili sme spolu na „klubové" filmy do kina Mladosť, robili sme programy pre deti v detskom domove v Bernolákove, semináre sme mávali na Ondrejskom cintoríne, kde sme diskutovali o histórii a tak si dopĺňali všeobecné vzdelanie. Z takýchto interakcií učitelia dokázali oveľa skôr spoznať študenta a pomôcť mu s navigáciou v ďalšom štúdiu. V mojom prípade to znamenalo, že od prvého ročníka som sa dostal do laboratória Ladislava Kováča, čo malo pre mňa vyslovene určujúci význam. Tu som sa stretol s mnohými inšpiratívnymi ľuďmi včítane Jozefa Noseka, vtedy tiež Kováčovho študenta, s ktorým dodnes spolupracujem. Dnes je biológov v prvom ročníku dvesto. Študenti tak na začiatku prichádzajú o individuálne diskusie s pedagógmi a možnosť čo najskôr naštartovať experimentálnu prácu na vlastných vedeckých projektoch. Snažíme sa to kompenzovať hľadaním talentovaných študentov už na stredných školách, participáciou našich učiteľov na biologických olympiádach alebo vďaka projektu mojich kolegov Genetika na kolesách. Vďaka týmto aktivitám sa veľa mladých ľudí môže dostať do niektorého z našich laboratórií už na začiatku štúdia. S ostatnými sa postupne zoznamujeme na našich kurzoch a mimoškolských aktivitách.

To, aký konkrétny vzťah má učiteľ so študentom, pravdaže závisí od ich osobnostných dispozícií, a tak je ich kvalita veľmi rozmanitá. Ak je však ich spoločným menovateľom vzájomný rešpekt, potom z nich môžu ťažiť obidve strany. Okrem toho mám šťastie, že som obklopený ľuďmi, ktorí vytvárajú na našom pracovisku veľmi dobrú atmosféru. A dobrá atmosféra praje aj dobrým vzťahom.

Vráťme sa ešte krátko k pandémii. Ako vyzerala vaša práca vedca?
Budem úplne neoriginálny: zodpovedala možnostiam, ktoré boli v danom období k dispozícii. A neboli iba obmedzujúce. Mali sme viac času na kreatívne písanie či extenzívne čítanie. Zvládli sme komunikačné nástroje, o ktorých sme dovtedy buď netušili, alebo sme ich konzervatívne odmietali. Mohli sme si vyskúšať didaktické techniky, ktoré sa dajú zmysluplne využiť aj v prezenčnej výučbe. Vďaka online nástrojom sme sa mohli zúčastňovať exkluzívnych diskusných fór v rámci slovenskej i medzinárodnej vedeckej komunity a spoznať zaujímavých ľudí. Na druhej strane experimentálna práca, na ktorej je postavený náš výskum, veľmi trpela. A to napriek tomu, že vedenie fakulty aktívne hľadalo možnosti, ako nám prístup do laboratórií čo najviac uľahčiť. Sťažovať sa by však bolo nepatričné. Je totiž veľmi pravdepodobné, že nepohodu spojenú s pandémiou budeme v kontexte aktuálnych geopolitických, energetických či ekonomických výziev o pár rokov posudzovať ako síce nepríjemnú, ale relatívne krátko trvajúcu epizódu.

Prof. RNDr. Ľubomír Tomáška, DrSc.
vyštudoval molekulárnu biológiu a genetiku na Univerzite Komenského v Bratislave. Absolvoval študijné pobyty na Cornellovej univerzite v New Yorku, Univerzite v Leidene a na Univerzite Chapell Hill v Severnej Karolíne. Je vedúcim katedry genetiky a spolu s Jozefom Nosekom vedú spoločné laboratórium katedier biochémie a genetiky Prírodovedeckej fakulty UK. Venuje sa odhaľovaniu spôsobov komunikácie medzi jednotlivými časťami bunky a identifikácii molekulárnych mechanizmov udržiavania integrity genómu.

Text: Radka Rosenbergová
Foto: Tomáš Madeja

MATEMATIKA JE ROZMANITÁ, VŠETKO DO SEBA ZAPADNE AKO PUZZLE

Doktorka Hana Šmitala Mizerová sa zaoberá numerickou analýzou modelov prúdenia tekutín, kvapalín a plynov, ktoré sa vyskytujú v mnohých prírodných javoch. Ako jediná zástupkyňa Univerzity Komenského získala v r. 2022 ocenenie L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede v kategórii formálne vedy. Spolu s ňou ocenenie získali Xiaolu Hou zo Slovenskej technickej univerzity v Bratislave v kategórii inžinierske vedy a technológie a Soňa Kucharíková z Trnavskej univerzity v kategórii vedy o živej prírode vrátane environmentálnych vied. Rozdelili si sumu pätnásťtisíc eur, ktorú môžu použiť nielen na svoj vedecký výskum. O tom, čomu sa venuje, nám viac prezradila v rozhovore.

Dr. Hana Šmitala Mizerová

vyštudovala matematickú analýzu na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave, na doktorandskom štúdiu matematiky pokračovala na Univerzite Johannesa Gutenberga v Mainzi a Waseda University v Tokiu v rámci trojročného štipendia nemeckej agentúry DFG. Ako výskumníčka pôsobila aj na Matematickom ústave Českej akadémie vied. V roku 2021 sa kvalifikovala na samostatnú vedeckú pracovníčku (VKS IIa). Momentálne pôsobí na Katedre matematickej analýzy a numerickej matematiky FMFI UK. Zaoberá sa numerickou analýzou Eulerových a Navier-Stokesových rovníc, ktoré popisujú prúdenie tekutín.

Ste laureátkou kategórie formálne vedy v programe L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede. Čo pre vás znamená toto ocenenie a ako ho vnímate?
Ocenenie ma samozrejme potešilo a som zaň veľmi vďačná. Teším sa, že tento talentový program je zameraný práve na podporu mladých vedkýň, ktoré sú v technických vedách stále nedostatočne zastúpené.

Prečo ste sa prihlásili do súťaže?
O projekte som sa dozvedela od nášho pána dekana v čase, keď som bola ešte na rodičovskej dovolenke. Tá sa už blížila ku koncu, takže zapojenie sa do tohto programu som vnímala ako možný reštart svojej kariéry. A tiež ako možnosť priblížiť svoju prácu verejnosti, prípadne prilákať študentov a študentky na štúdium matematiky.

Prezraďte nám, aké ďalšie ocenenia ste počas svojho pôsobenia získali. Na ktoré ste najviac hrdá?
Vo vede pôsobím relatívne krátko, takže ocenenie L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede je prvým významným ocenením. Na začiatku mojej kariéry ma veľmi povzbudila do vedeckej práce cena Fakulty fyziky, matematiky a informatiky Univerzity Johannesa Gutenberga v Mainzi za excelentnú dizertačnú prácu.

Už odmalička ste vedeli, že matematika je to, čomu sa chcete v budúcnosti venovať?
Spätne si spomínam, že už v detstve som mala rada logické úlohy a hlavolamy, hodiny matematiky v škole patrili k mojim obľúbeným. Pre štúdium matematiky som sa však rozhodla až v maturitnom ročníku. Dovtedy som zvažovala štúdium cudzích jazykov, ale aj medicínu. Myslím si, že to bola hlavne zvedavosť, ktorá ma priviedla k štúdiu matematiky na matfyze. Nevedela som, čo ma čaká a už vôbec som netušila, že sa práve matematický výskum stane mojím povolaním.

Vo svojom výskume sa zameriavate na matematické modely prúdenia tekutín, kvapalín a plynov, ktoré sa vyskytujú v mnohých prírodných javoch a inžinierskych aplikáciách. Mohli by ste nám vysvetliť danú problematiku a povedať, kde všade nájde váš výskum využitie?
Konkrétne sa zaoberám Navier-Stokesovými rovnicami, ktoré modelujú prúdenie tekutín. Majú veľmi široké praktické uplatnenie, od meteorológie cez aerodynamiku automobilov až po medicínu či astrofyziku. Ide o systém parciálnych diferenciálnych rovníc, ktorých riešením sú funkcie popisujúce zmenu hustoty, rýchlosti a celkovej energie tekutiny v čase a v priestore. Avšak ich analytické riešenie vo všeobecnosti nevieme nájsť, a preto potrebujeme vhodné numerické metódy, ktoré nám umožňujú vytvoriť algoritmus na približný výpočet riešenia na počítači. Aby sa základom takýchto simulácií nestala numerická metóda, ktorá poskytuje len zdanlivo správne riešenie, je potrebné potvrdiť jej správnosť a presnosť matematickým dôkazom konvergencie približných riešení a odhadom chýb. Tieto teoretické výsledky sú potom použiteľné v aplikovanom výskume, v ktorom sa odborníci venujú praktickým problémom z reálneho života.

Čo je vašou úlohou v tomto výskume?
Mojou úlohou je návrh a analýza numerických metód, ktoré sa používajú na riešenie problémov zahŕňajúcich prúdenie kvapalín a plynov. Inak treba riešiť pohyb hladiny oceánu, inak prúdenie vzduchu okolo krídla lietadla. Spolu s kolegami zisťujeme, ktorá metóda je pre konkrétny problém efektívna, stabilná, či ňou získaná postupnosť riešení konverguje, aké riešenie je limitou tejto postupnosti, prípadne akej chyby sa pri numerickom výpočte dopúšťame.

Ako dlho sa výskumu venujete?
Už počas písania svojej bakalárskej práce v roku 2009 som začala skúmať Navier-Stokesove rovnice a prúdenie tekutín. S touto témou som pokračovala aj vo svojej diplomovej a v dizertačnej práci. V ostatných rokoch som mala možnosť spolupracovať na návrhu nového prístupu v numerickej analýze stlačiteľných tekutín, ktorý je založený na riešení v mierach. Tento prístup by sme teraz chceli rozšíriť aj na modely, ktoré berú do úvahy vzájomné pôsobenie tekutiny s jej okolím, teda vplyv vonkajšieho prostredia ako napríklad externý zdroj tepla. Predstavte si také potrubie, v ktorom prúdi tekutina periodicky, teda tak, že na jednej strane vteká rovnako, ako na opačnom konci vyteká. Pre takúto situáciu sú naše nedávne teoretické výsledky numerických riešení použiteľné. Naším ďalším cieľom je zistiť, či tieto výsledky ostávajú v platnosti, ak napríklad do potrubia začne tekutina rýchlejšie pritekať alebo sa potrubie zohrieva vplyvom slnečného žiarenia.

Prezraďte nám, čo vás na práci vedkyne – matematičky najviac baví.
Na matematike ma najviac baví, že ponúka veľa možností, ako popísať a skúmať svet okolo nás. Fascinuje ma, že pri samotných numerických výpočtoch a v teoretických dôkazoch je badateľné, ako presne matematika odráža fyzikálne zákony. Matematika je rozmanitá, v istom zmysle dáva slobodu zvoliť si vlastnú vedeckú cestu. Na druhej strane si často vyžaduje aj prácu vo voľnom čase. Kompenzuje to však dobrý pocit, keď sa podarí vyriešiť nejaký problém a všetko do seba zapadne ako puzzle.

Nestretli ste sa počas svojho pôsobenia s rodovými predsudkami či nepochopením zo strany kolegov?
Osobne som sa s predsudkami nestretla, ani som nebola ich svedkom, napriek tomu, že v matematike stále prevládajú muži. Vedecká práca by sa nemala posudzovať podľa jej autora či autorky, ale podľa prínosu, akým je pre spoločnosť.

Čo by ste odkázali začínajúcim vedkyniam, ktoré sa chcú venovať matematike tak ako vy?
Je dôležité, aby mali rady svoju prácu, aby ich poháňala zvedavosť a chuť objavovať. Rovnako by som ich povzbudila, aby sa nebáli vydať sa na vedeckú dráhu, aj keď možno ešte netušia, čo ich čaká. V začiatkoch je tiež dôležité mať dobrého mentora, ktorý im ukáže možnosti a povedie ich prvé kroky.

Text: prof. RNDr. Jozef Masarik, DrSc.,
prorektor UK pre vedu a doktorandské štúdium

KOMENTÁR

MÔŽEME SA POROVNÁVAŤ SO ZAHRANIČNÝMI UNIVERZITAMI

PERIODICKÉ HODNOTENIE VÝSKUMNEJ, VÝVOJOVEJ, UMELECKEJ A ĎALŠEJ TVORIVEJ ČINNOSTI

V decembri minulého roku zverejnilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky výsledky hodnotenia VER 2022. VER 2022 (skratka z Verification of Excellence in Research) je nezávislé hodnotenie kvality obsahu vedeckých výstupov vyprodukovaných slovenskými vedcami, ktorí v hodnotenom období 2014 až 2019 boli aspoň polovicu času zamestnaní na hodnotenej inštitúcii. Celý proces bol zrealizovaný od mája 2022, keď MŠVVaŠ zverejnilo výzvu. Hodnotenie vykonali komisie zložené, až na dva prípady, zo zahraničných expertov.

Cieľ hodnotenia VER 2022 a využitie jeho výsledkov

Hodnotenie poskytlo informáciu o kvalite výstupov vedy a výskumu na hodnotenom pracovisku. Výsledky hodnotenia, podľa zámeru zadávateľa, budú, či môžu byť, využité na financovanie verejných vysokých škôl od roku 2024. Poskytujú verejnosti, médiám a odborníkom informácie o stave slovenskej vedy, ale aj informáciu perspektívnym študentom a zamestnancom o vedeckej kvalite pracoviska, o ktoré sa zaujímajú. Tu by som chcel zdôrazniť dve veci: a) cieľom hodnotenia nebolo urobiť nejaký ranking alebo rating hodnotených inštitúcií; b) výsledky možno porovnávať len v rámci konkrétnej vednej oblasti, porovnanie medzi oblasťami je jednoznačný nezmysel, pretože kritériá medzi jednotlivými vednými oblasťami sa líšili.

Celkové štatistiky

Celkovo bolo na hodnotenie podaných 308 žiadostí, z toho 253 z vysokých škôl a 55 zo SAV. Hodnotených bolo 10 036 zamestnancov, z toho 8 443 z vysokých škôl a 1 524 z SAV. Jednotlivé vedné a umelecké odbory boli rozdelené do siedmich skupín, ktoré boli ďalej rozdelené do 28 oblastí. Každú oblasť hodnotila samostatná komisia. Celkovo sa do hodnotenia zapojilo 165 hodnotiteľov zo 66 zahraničných inštitúcií z 19 krajín.
Hodnotené práce boli zaradené do piatich kategórií: svetová, významná medzinárodná, medzinárodná, národná, nezaradené. Ako svetové boli klasifikované originálne významné výstupy, ktoré by mal poznať každý seriózny vedec pôsobiaci v danej oblasti. Významná medzinárodná kvalita znamená, že vedecký výstup je známy v širšej medzinárodnej vedeckej komunite. Medzinárodná kvalita presahuje lokálny národný kontext. Národná kvalita znamená, že práca je vedecká a má vplyv v domácej vedeckej obci. Nezaradené zahŕňajú nulové výstupy, výstupy, ktoré vedeckosť len predstierajú alebo výstupy nespĺňajúce charakteristiku tvorivého vedeckého výstupu.

Štatistiky za UK

Univerzita Komenského podala celkovo 39 žiadostí o hodnotenie. Najviac žiadostí podala FiF – 10, ďalej nasledovali PriF – 7, FMFI – 5, LF – 4, JF – 3, FSEV a FTVŠ po 2 a ostatné fakulty po jednej.

Výsledky UK

Pracoviská UK boli najlepšie v týchto 8 oblastiach: environmentalistické a ekologické vedy (PriF UK), fyzikálne vedy (FMFI UK), klinické lekárske vedy (LF UK), matematické vedy (FMFI UK), politické vedy (FiF UK), sociológia a sociálna antropológia (FSEV UK), vedy o Zemi (PriF UK) a základné lekárske vedy (JLF UK). Po prerátaní na celkové štatistiky pracoviská UK boli najlepšie hodnotené v 29 % všetkých hodnotených oblastí (8 z 28). Pracoviská UK však nepodali žiadosti vo všetkých 28 hodnotených oblastiach, lebo v nich nevykonávame činnosť. Údajom, ktorý presnejšie charakterizuje našu úspešnosť, by však bolo percento počítané len z oblastí, v ktorých sme žiadali o hodnotenie, čo je 8 z 21, teda 38 % (UK nemohla byť najlepšia niekde, kde nemala ani žiadosť).
Z pohľadu jednotlivých výstupov UK mala 24,3 % zo všetkých svetových výstupov, 17,5 % zo všetkých významných medzinárodných výstupov, 17 % zo všetkých medzinárodných výstupov. UK mala 12 % národných výstupov a 15,9 % nehodnotených alebo nulových výstupov.
Zhrnuté to značí, že UK dosiahla vynikajúce výsledky. Mnohé svetové univerzity, ktoré sú nám často dávané za vzor, o takomto postavení v národnom meradle len snívajú.

Objektivita výsledkov hodnotenia

V prvom rade treba povedať, že hodnotenie bolo veľmi užitočné a pomerne objektívne. Objektivitu aj tohto hodnotenia nie je potrebné preceňovať. Takéto „cvičenie" sme na Slovensku realizovali prvý raz. Je preto prirodzené, že toto hodnotenie sprevádzali aj určité problémy, ktoré sú vždy prítomné pri realizácii pilotných projektov. Čo bolo podľa mňa pozitívne nóvum, bolo presunutie zodpovednosti za výber hodnotených výstupov na žiadateľa bez predpísania akýchkoľvek podmienok. Výber kritérií zatriedenia výstupov do piatich kvalitatívnych skupín je prvým faktorom, ktorý mohol znížiť objektivitu, či už vďaka kreativite žiadateľov, ale aj tých, ktorí posudzovali vhodnosť použitia zvolených kritérií. Samotní žiadatelia si už tu mohli aj polepšiť aj pohoršiť. Výsledky mohli byť skreslené aj rôznou interpretáciou požiadavky o neopakovaní sa údajov vo vybraných publikáciách. Niektorí žiadatelia predkladali rôzne publikácie, v ktorých všetci autori boli rozdielni. Iní predkladali rozdielne publikácie, no spoluautori sa v nich opakovali. Prvý prístup zjavne diskriminoval kolaboratívny výskum.

Výber hodnotiteľov

Vážny problém v objektívnosti a reprezentatívnosti hodnotenia vidím vo výbere hodnotiacich panelov. Pri prezeraní zloženia panelov a profesionálnej orientácie panelistov boli viaceré prípady, keď pomerne širokú oblasť z piatich panelistov hodnotili traja s rovnakou špecializáciou z danej oblasti, a zvyšní dvaja s pomerne úzkou. Údaje o ich špecializácii som zisťoval z ich webových stránok a z Google Scholar. Určité pochybnosti o objektívnosti hodnotenia vyvoláva aj zloženie Rady

pre periodické hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti, ktorá podľa môjho názoru mala byť zložená z odborníkov mimo hodnotených inštitúcií.
Napriek vyššie uvedeným výhradám toto hodnotenie určite patrí k najobjektívnejším, aké sa na Slovensku uskutočnili. VER 2022 je pomerne výraznou modifikáciou britského systému hodnotenia vedy REF, ktorý však nehodnotí len výstupy. Tohto si organizátori hodnotenia VER 2022 boli vedomí a zdôrazňovali, že v budúcnosti bude potrebné pristúpiť aj k hodnoteniu vedecko-výskumnej infraštruktúry a takisto spoločenských efektov výsledkov výskumu. Zahrnutie týchto dvoch stránok výskumu určite prispeje k vyššej objektívnosti výsledkov hodnotenia. Niekde však bolo potrebné začať a aj toto čiastočné hodnotenie nám poskytlo zaujímavé námety na zamyslenie sa a prijatie opatrení.

Čo naznačujú výsledky hodnotenia UK

Z môjho osobného pohľadu výsledky ukázali, že na UK sme vo viacerých oblastiach porovnateľní so zahraničnými vedecko-výskumnými inštitúciami. Výsledky takisto ukázali, že kvalitný výskum na UK sa robí nielen v takzvaných tvrdých vedách, ale i vo vedách spoločenských. Tieto výsledky sú veľmi pozitívne napriek podmienkam, v ktorých na Slovensku veda, výskum a vývoj fungujú. Problémom nie je len nedôstojné financovanie vedy, ktoré je vo vyjadrení podielu na HDP jedným z najnižších v krajinách OECD, ale aj mnoho ďalších kľúčových faktorov, medzi ktorými je napríklad neexistencia štátnej vednej politiky, rozpad základného inštitucionálneho systému vedy, nestabilita systému, neustále tzv. reformy, ktoré väčšinou zostanú len na papieri (čo vzhľadom na ich kvalitu je často aj dobre).

Priveľa pracovníkov bez výstupov

Na druhej strane treba povedať, že hodnotenie naplno odhalilo aj mnohé nedostatky a problémy, ktoré sme tušili, na ktoré však neexistovali relatívne objektívne údaje okrem scientometrických. Vo viacerých oblastiach pri používaní scientometrických údajov bol hlavný argument proti ich používaniu, že scientometria nehovorí nič o kvalite. Teraz máme k dispozícii výsledky aj scientometrického hodnotenia aj peer review založené na medzinárodnom paneli. Porovnanie korelácie týchto dvoch prístupov si vyžiada hlbšiu a dlhšiu analýzu, no na prvý pohľad sa zdá, že výsledky týchto dvoch prístupov nie sú v zásadnom protiklade. Bez ohľadu na to, akým prístupom vedecko-výskumnú činnosť hodnotíme, oba prístupy nám odhalili nepríustne veľký počet ľudí, ktorí za 6 rokov hodnoteného obdobia nemali požadovaných 5 výstupov, ba mnohí nemali žiadny výstup. A to aj na pracoviskách, ktoré na základe scientometrie boli hodnotené veľmi pozitívne. Tu je jednoznačne na mieste otázka, či takíto zamestnanci majú patriť medzi pedagogických a tobôž vedeckých pracovníkov na UK. Môj názor je, že nie.
Výsledky hodnotenia potvrdili takisto pomerne nízku úroveň pedagogických vied. Samozrejme, že sme si vedomí, že ich výsledky treba očistiť od malých kolektívov pracovníkov, hlavne na katedrách jazykov a telesnej výchovy, u ktorých sa výrazná vedecká činnosť nepredpokladá. Dobre však nedopadli ani pracoviská, na ktorých je pedagogický výskum hlavným vedeckým zameraním. Toto bol viac-menej očakávaný výsledok. Problémom však je, že pri príprave akreditácie sme nevyužili možnosť zefektívnenia svojej činnosti prostredníctvom koncentrácie vedecko-výskumných, ale aj vedecko-pedagogických kapacít týchto pracovísk. Možno som prílišný optimista, ale zlepšenie reputácie pedagogického výskumu by mohlo priniesť hodnotenie, v ktorom bude zahrnutý aj spoločenský efekt výskumu, keďže výsledky výskumu v tejto oblasti majú dôsledky na prácu učiteľov vo forme metodických príručiek, učebníc a iného materiálu využívaného vo vzdelávaní mladej generácie. Toto samozrejme platí aj pre niektoré oblasti spoločenských, humanitných a lekárskych vied.

Roztrieštenosť a nestabilita financovania

Slabšie hodnotenie sme dosiahli aj v iných oblastiach, v ktorých máme aj výraznejšie vedecké osobnosti. Jednou z príčin môže byť aj zbytočná roztrieštenosť pracovísk, existencia malých pracovísk z rovnakej oblasti na viacerých fakultách v postavení hlavného výskumného smeru. Výsledky ukázali na význam existencie výskumných tímov, aj keď niektoré prístupy k výberu posudzovaných prác viedli skôr k potlačeniu významu tímu. S tímami súvisí už aj vyššie spomínaná otázka stabilnosti financovania a tým pádom aj udržateľnosti tímu. Jedným z problémov slovenskej vedy je nesprávne nastavený pomer medzi inštitucionálnym a grantovým financovaním vedy – a hlavne špičkovej vedy – samozrejme okrem toho, že celkový objem je veľmi nízky. Toto má za následok, že aj kvalitné tímy majú problém prežiť, keďže grantové výzvy nie sú pravidelné, sú obmedzujúce a administratívne náročné. V tom vidíme tiež jeden z hlavných problémov dosiahnutia lepších výsledkov. Finančné a personálne riadenie vedy sa nedá zodpovedne robiť metódou Monte Carlo, ktorá je založená na generovaní náhodných javov. Podobne ako v celom systéme je roztrieštenosť pracovísk otázna aj z hľadiska efektívneho využívania existujúcich finančných a ľudských zdrojov. To sa ukazuje tak na národnej úrovni, ako aj na úrovni UK.
Hodnotenie pracovísk UK jasne ukázalo, že lepšie výsledky dosiahli pracoviská, ktoré svoje výsledky publikujú v medzinárodných vedeckých periodikách. Je to jasné už z definície požiadaviek na zaradenie publikácií do jednotlivých kategórií. Vo viacerých odboroch na našej univerzite treba upustiť od publikovania v slovenskom jazyku v zborníkoch z takzvaných medzinárodných vedeckých konferencií organizovaných našimi pracoviskami, pričom medzinárodný charakter im dodáva účasť jedného vedca, najčastejšie z Čiech. Aj keď spôsob hodnotenia vo VER 2023 by to, kde bol článok publikovaný, nemal brať do úvahy, mal by pozerať len na jeho kvalitu, abstrahovať od toho sa však asi vždy nepodarilo.

Poskytujeme vzdelanie porovnateľné so zahraničím

Záverom možno konštatovať, že VER 2023 bol úspešný pokus o objektivizáciu hodnotenia vedy na Slovensku, aj keď samozrejme nebol bez chýb. Zatiaľ nemáme k dispozícii slovné odporúčania komisií, ktoré po ich zverejnení bude potrebné analyzovať a do budúcna sa z nich poučiť. Takisto bude zaujímavé sledovať, ako a na čo budú výsledky hodnotenia využité. Keďže sme významná a úspešná vedecko-výskumná inštitúcia s nadnárodným dosahom, mala by sa váha nášho hlasu prejaviť aj pri aplikácii výsledkov tohto hodnotenia. Na základe výsledkov hodnotenia možno už teraz konštatovať, že viaceré naše fakulty sú plne porovnateľné s európskymi a svetovými štandardmi a poskytujú vzdelanie, ktoré je porovnateľné so vzdelaním na tak často vyzdvihovaných zahraničných univerzitách.

UNIVERZITA V SIETI

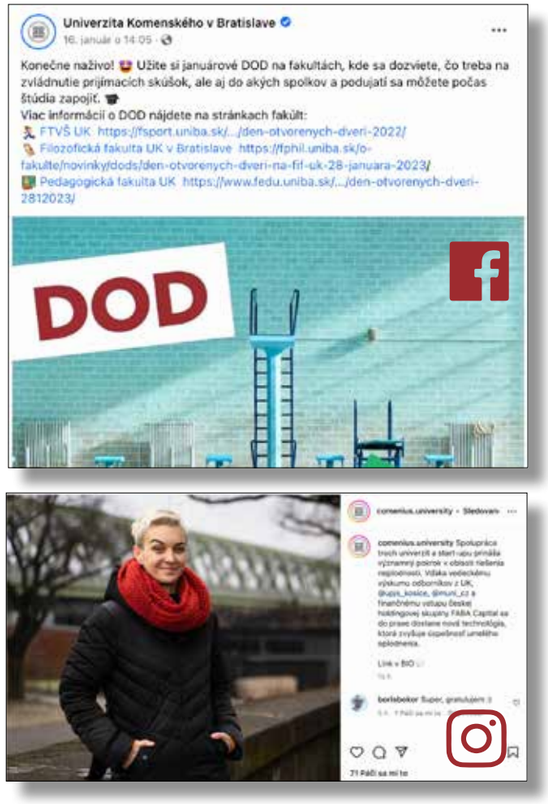

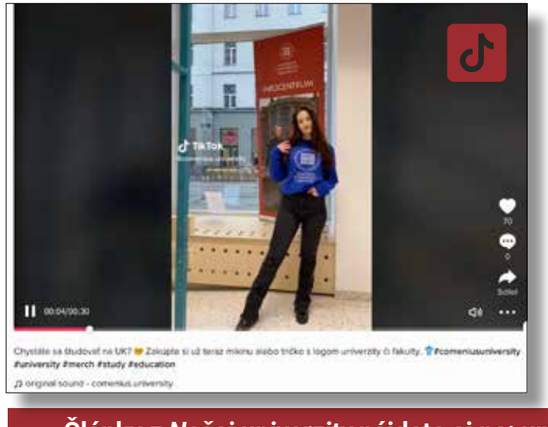

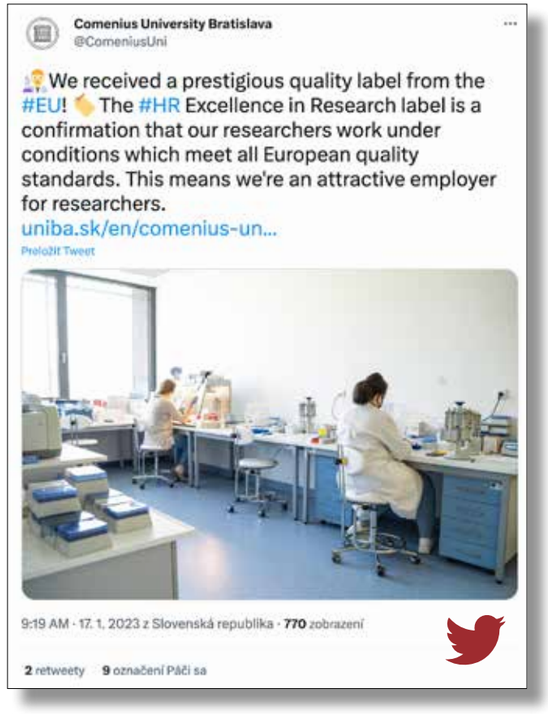

Články z *Našej univerzity* nájdete aj na: uniba.sk/spravodajsky-portal/nasa-univerzita

Text: Radka Rosenbergová
Foto: Tomáš Madeja

MLADÝ VEDEC Z UKRAJINY U NÁS VYVÍJA CELOSVETOVÚ OTVORENÚ DATABÁZU MINERÁLOV

Každý rok sa objaví viac ako stovka nových minerálov. K dnešnému dňu ich môže byť viac ako 15-tisíc. Mnoho údajov o nových mineráloch je stále nespracovaných, čím sú pre vedcov nedostupné. Zahraničný výskumný pracovník z Katedry mineralógie, petrológie a ložiskovej geológie Prírodovedeckej fakulty UK Liubomyr Gavryliv prišiel so zaujímavým riešením. Stojí za zrodom databázy, v ktorej zhromažďuje informácie o rôznych druhoch nerastov. Na tento projekt získal prestížne štipendium SASPRO 2 v rámci programu Marie Skłodowska-Curie Co-fund fellowship (MSCA).

O možnosti získať toto štipendium sa dopočul od svojho priateľa, výskumníka z Fínska. Na projekte pracoval niekoľko mesiacov. „Sformuloval som aspekty, ciele, tému, rozpočet. Prihlásil som sa, pretože plat je tu veľmi konkurencieschopný, napríklad v porovnaní s Nemeckom," vysvetľuje. Jeho projekt nesie názov *Heterogénny viacrozmerný relačný model pre analýzu mineralogických údajov.*

Čo si pod tým predstaviť? Skladá sa z dvoch častí – technologickej a vedeckej. Technologická pozostáva z vývoja softvéru, webovej stránky a databázy na ukladanie druhov nerastov. Vedecká časť sa zameriava na ich využitie v praxi. „Skúmam, ako je možné zozbierané minerály uložiť do vyvinutej databázy. V súčasnosti je na svete päťtisíc minerálov. Ale história a vedci nám hovoria, že mnohé z nich majú synonymá. Tým pádom je na svete viac ako 45-tisíc rôznych mien minerálov, ktoré evidujeme v našej databáze. Predstavte si napríklad taký kremeň, pre ktorý máme minimálne 15 ďalších pomenovaní v rôznych jazykoch. Navyše, zberači nerastov používajú svoje vlastné výrazy. Preto ich nedokážeme nejako regulovať. Na to slúži databáza, ktorú sme vytvorili v rámci projektu. Do nej môžu všetci zberači zapisovať aj úplne nové názvy novoobjavených druhov."

Z databázy neprofituje

Databáza zahŕňa aj historický kontext – kedy bol minerál objavený a kedy bol predložený Medzinárodnej mineralogickej asociácii na schválenie. Tá reguluje novoobjavené minerálne druhy. „Asociácia klasifikuje minerálne druhy, neupravuje však ostatné názvy, tému, odrodu, druh a podobne. Aj tomu sa venuje naša databáza, v ktorej nájdete napríklad aj dátum prvého použitia minerálu, jeho chemickú formu či fyzikálne vlastnosti – farbu, veľkosť a podobne. Okrem toho tu nájdete zoznam miest, kde ho možno ťažiť," vymenúva Liubomyr.

V databáze sa dá tiež dohľadať, na ktorom mieste minerál objavili a aké má spoločné znaky s inými minerálmi. Navyše, uvádzajú tu tiež vzťahy medzi nimi, ktoré minerály môžu spolu existovať a kedy boli objavené. „Využijú ju napríklad aj geochemici. Vďaka filtrom si vyhľadajú, či minerál obsahuje nejakú chemikáliu. Doteraz niečo také na Slovensku neexistovalo."

Svoj výskum prezentoval aj na konferencii Medzinárodnej mineralogickej asociácie vo Francúzsku. Stretol sa tu s riaditeľom webu mindat.org, ktorého jeho projekt zaujal a ponúkol mu spoluprácu. Mindat.org je najväčšou databázou minerálov na svete. Ich webová stránka sa snaží zameriavať na zberateľov minerálov, ktorí tu nájdu informácie o tom, kde nájdu jednotlivé druhy. Rozdiel medzi databázou Liubomyra a tou celosvetovou je najmä v tom, že Mindat.org sa zameriava na komerčných zberateľov, pričom databáza, ktorá je dostupná aj na webe Univerzity Komenského, slúži potrebám výskumníkov a vedcov.

Vedia o nej aj za hranicami

Podľa Liubomyra sme v 19. storočí objavili 5 až 10 minerálov za rok, no v súčasnosti výskumníci objavia viac ako 100 minerálov ročne, za jeden až dva roky toto číslo podľa jeho odhadov možno vzrastie na 200. „Je to najmä vďaka technológiám. Teraz môžeme študovať minerály na nanoúrovni, čo by sme pred takými 50 rokmi nedokázali. Nové technické vybavenie nám pomáha lepšie porozumieť nášmu vesmíru," tvrdí Liubomyr.

Na začiatku výskumu mal aj problémy. Dostával e-maily od zberačov minerálov, kde mu písali, že jeho výskum môže spôsobiť škody komerčným zberateľom. Pomohol mu tím SASPRO 2, v ktorom spolupracuje s ďalšími profesionálmi, akými sú napríklad Zuzana Hrabovská (SAV) a Rebeka Laučíková, ktorá je aj jeho manažérkou. „Vedúci členovia tímu tieto tvrdenia zobrali seriózne, preskúmali situáciu a dokázali, že môj výskum nikomu neškodí, keďže slúži na vedecké účely. Som im veľmi vďačný. Za našu webovú stránku nie sme platení, je to otvorený zdroj. Nevyužívame ju na komerčné účely," vysvetľuje výskumník. Mineralógovia sú podľa neho pomerne uzavretou komunitou, nie je veľa ľudí, ktorí robia takýto výskum v mineralógii, starší bádatelia už nechcú používať moderné technické vybavenie. Situáciu by mohla zmeniť mladšia generácia. „Napríklad študenti, tí sú budúcnosťou mineralógie," uzatvára Liubomyr.

Liubomyr Gavryliv, PhD.

pochádza z Ukrajiny, doktorát z geológie získal v roku 2019 na Národnej univerzite Tarasa Ševčenka v Kyjeve na Ukrajine. V roku 2021 požiadal o pracovný pobyt cez SASPRO2. Na PriF UK pôsobí ako Marie Skłodowska-Curie Fellow na Katedre mineralógie, petrológie a ložiskovej geológie. Po 6 mesiacoch pracovného pobytu má vďaka pomoci vedeckých pracovníkov katedry, ako aj riadiaceho tímu SASPRO2, skvelé výsledky – uzavrel dohody o spolupráci s University of Oulu vo Fínsku a americko-ukrajinskou IT spoločnosťou. V budúcnosti chce zlepšovať mineralogickú platformu pomocou moderných techník ML a technológií Big Data.

Čo je SASPRO 2

Projekt SASPRO 2 (Slovenský akademický a vedecký program) je mobilitný program schémy Horizont 2020 pre skúsených výskumníkov pôsobiacich v troch špičkových výskumných a vzdelávacích organizáciách Slovenskej republiky – Slovenskej akadémii vied, Univerzite Komenského v Bratislave a Slovenskej technickej univerzite v Bratislave. Je realizovaný v rámci programu EÚ pre výskum a inovácie Horizont 2020 Marie Skłodowska-Curie COFUND. Pomáha povzbudiť miestnych vedcov, aby sa vrátili pracovať na slovenské inštitúcie, a ponúka tiež nové príležitosti na Slovensku pre zahraničných vedcov.

Text: Barbora Tancerová
Foto: Tomáš Madeja

STOP SEXUÁLNEMU OBŤAŽOVANIU

Osoby, ktoré sa na UK stretnú so sexuálnym obťažovaním, majú od tohto akademického roka podporný nástroj, ako s nepríjemným zážitkom naložiť. Univerzita koncom roku 2022 prijala smernicu rektora o riešení prípadov sexuálneho obťažovania. Zaviedla tiež inštitút dôvernej osoby, ktorá poskytne radu, pomoc a sprevádzanie tým, ktorí zažívajú obťažovanie.

Osoby, ktoré zažili sexuálne obťažovanie, svoj zážitok často neriešia ďalej. Najčastejšie nemajú odvahu, obávajú sa represálií zo strany obťažujúcej osoby alebo si niekedy nie sú isté, či to, čo sa im udialo, sa už dá pokladať za sexuálne obťažovanie. Odteraz bude pre ne oveľa jednoduchšie vyhľadať pomoc a pokúsiť sa zastaviť obťažujúce konanie. Smernica rektora definuje, čo sa už pokladá za sexuálne obťažovanie (viď rámček). Ustanovuje tiež inštitút dôvernej osoby, ktorá poskytuje pomoc študentstvu a zamestnanectvu UK.

Dôverné osoby

Dôverné osoby pre inštitúciu veľkosti UK sú zatiaľ dve – Andrea Fábiková z Filozofickej fakulty UK a Tamara Čipková z Právnickej fakulty UK. Hoci sú v novej pozícii len niekoľko týždňov a málokto o nich vedel (veď kto už len aktívne podrobne sleduje novoprijaté smernice rektora), už riešili dva podnety. Univerzita v týchto dňoch rozbieha informačnú kampaň o problematike sexuálneho obťažovania a nových nástrojoch na jeho potláčanie. „Očakávame, že kampaň zvýši povedomie o možnostiach ochrany voči nežiaducemu správaniu v univerzitnom prostredí," hovoria.

Aké sú ich úlohy a právomoci ako dôverných osôb? „Nie sme tu na to, aby sme prípady, ktoré nám oznámia, vyšetrovali. Našou úlohou je vypočuť si oznamovateľa alebo oznamovateľku, vyhodnotiť, či v danom prípade ide o sexuálne obťažovanie, a ponúknuť im pomoc a riešenia, ktoré existujú v rámci univerzity. Môžeme ich tiež sprevádzať či zastupovať pred orgánmi univerzity alebo fakulty, sprostredkovať psychologickú či právnu pomoc, ak je potrebná," vysvetľuje Andrea Fábiková. Platí zároveň, že sú naozaj „dôvernými" osobami, takže oznamovateľ či oznamovateľka u nich nájdu bezpečné prostredie. Hoci podania nemôžu byť anonymné, pri ďalšom riešení prípadu dôverná osoba identitu oznamovateľa nesmie ďalej vyzradiť. Nehrozí ani priama konfrontácia s opačnou stranou. Aj preto bol vybraný tento názov, nie napríklad ombudsman. „Už názov má vzbudzovať dôveru. Sme tu pre všetkých, ktorí majú pocit, že zažívajú nepríjemné situácie, sú obeťami nevhodného správania. Pokiaľ sami budú chcieť, informácie sprostredkujeme ďalej a budeme vec riešiť, ak nie, môžu sa nám len zdôveriť. Platí, že zachovávame dôvernosť informácií," hovorí Tamara Čipková.

Neformálny postup pre menej závažné prípady

Aký bude postup pri riešení prípadov sexuálneho obťažovania? „Závisí to vždy samozrejme od individuálneho prípadu, ale v zásade sú dva možné spôsoby – neformálny a formálny. Neformálny spočíva v tom, že informáciu o sexuálnom obťažovaní sprostredkujeme zamestnávateľovi a vyzveme ho, aby si predvolal zamestnanca či študenta, voči ktorému smeruje oznámenie, na pohovor. Pohovor by mal smerovať k tomu, aby sa dotyčný do budúcnosti takéhoto konania nedopúšťal. Zamestnávateľ nás informuje o tom, že takýto pohovor prebehol, a my následne po mesiaci preskúmame situáciu, či naozaj došlo k náprave a nevhodné konanie sa už nevyskytuje. Zároveň preveríme, či nedošlo k neoprávnenému postihu oznamovateľa alebo oznamovateľky," vysvetľuje Tamara Čipková. Príkladom neformálneho riešenia môže byť situácia, keď ináč obľúbený a kompetentný vyučujúci opakovane robí na vyučovaní sexistické vtipy či komentuje vzhľad študentiek. Časť z nich sa cíti týmto správaním dotknutá, obávajú sa však riešiť situáciu s jeho nadriadeným, pretože majú strach, že by sa to dotyčný dozvedel a „zrátal" im to na skúške. Môžu sa teda obrátiť na dôvernú osobu. Výsledkom neformálneho pohovoru nemusia hneď byť prísne sankcie voči učiteľovi, len zastavenie jeho obťažujúceho správania.

Závažné prípady sa riešia formálnym postupom

Pokiaľ bude prípad sexuálneho obťažovania závažnejší, dôverné osoby ho môžu riešiť formálnym spôsobom. „Výsledkom formálneho postupu už okrem zastavenia obťažujúceho konania môže byť pracovnoprávny postih, konanie pred etickou radou či disciplinárne konanie, v tých najzávažnejších prípadoch podanie trestného oznámenia. Tu už komunikujeme s útvarom legislatívy a právnych služieb univerzity," hovorí Tamara Čipková. Závažným príkladom môže byť napríklad vyžadovanie sexuálnych kontaktov školiteľa či školiteľky voči svojmu študentovi či študentke, čo je zároveň hrubým zneužitím pozície moci. Platí tiež, že vo formálnych konaniach môže dôverná osoba oznamovateľa či oznamovateľku zastupovať.

Sexuálne obťažovanie sa týka aj UK

Je naozaj potrebné toto riešiť smernicami či novými inštitútmi? Žiaľ, áno. „V roku 2019 sa konal výskum o problematike obťažovania na vysokých školách na Slovensku, robil ho Inštitút pre výskum práce a rodiny pri Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Ukázalo sa, že sexuálne obťažovanie je vo vysokoškolskom prostredí veľmi rozšírené. Až 76 percent vysokoškolákov zažilo rodovo motivované obťažovanie, 46 percent neželanú sexuálnu pozornosť, a to zo strany spolužiakov, pedagógov či iných zamestnancov vysokej školy (v tomto poradí). Na druhej strane školy takmer nikdy nezačali nejaké oficiálne konanie voči obťažujúcej osobe. Etické rady fakúlt či univerzít takéto prípady neevidujú, a potom si myslia, že sa u nich sexuálne obťažovanie nedeje," hovorí Andrea Fábiková.

Smernica o sexuálnom obťažovaní a zjednodušenie pomoci pre osoby, ktoré ho zažili, sú výsledkom implementácie ustanovení zakotvených v pláne rodovej rovnosti, ktorý UK prijala na prevenciu aj takého správania. Vychádza z princípu kultúrnej, symbolickej zmeny, ktorá prináša zvýšenú citlivosť nielen na rodovú ne/rovnosť, ale aj na elimináciu stereotypov a predsudkov a presadzuje vytváranie bezpečného a podporujúceho pracovného a vzdelávacieho prostredia pre všetkých členov a členky akademickej obce.

ČO SA POKLADÁ ZA SEXUÁLNE OBŤAŽOVANIE

Sexuálne obťažovanie je verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby a ktoré vytvára zastrašujúce, ponižujúce, zneucťujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie.

Sexuálnym obťažovaním sa rozumie najmä:

- neželaný fyzický kontakt a pokusy oň;
- nežiaduce sexuálne návrhy, naznačovanie výhod výmenou za sexuálny kontakt;
- naznačovanie negatívnych dôsledkov v prípade odmietnutia sexuálneho kontaktu;
- komentovanie častí tela, vtipy a narážky so sexuálnym podtónom, nevyžiadané posielanie erotických materiálov, spomínanie sexu v prípadoch, keď to v danom kontexte nie je nevyhnutné;
- sexizmus, hanlivé komentáre voči skupine alebo jednotlivcom na základe ich pohlavia, rodu či sexuálnej orientácie.

Zdroj: Smernica rektora UK v Bratislave, vnútorný predpis č. 30/2022

DÔVERNÁ OSOBA POMÔŽE

- diskrétne prekonzultovať situáciu;
- ujasniť si, či to, čo sa deje, je sexuálne obťažovanie;
- zistiť, aké typy riešenia sú k dispozícii;
- spísať a podať oznámenie;
- sprevádzať poškodenú osobu ďalším procesom, prípadne ju zastupovať pred orgánmi fakulty/univerzity.

stopobtazovaniu1@uniba.sk (Andrea Fábiková)

stopobtazovaniu2@uniba.sk (Tamara Čipková)

Mgr. Tamara Čipková, PhD., je odbornou asistentkou na Katedre občianskeho práva PraF UK. Zaoberá sa právnym postavením maloletých a zraniteľných osôb.

Mgr. Andrea Fábiková, PhD., je vedecko-výskumnou pracovníčkou Centra rodových štúdií na Katedre filozofie a dejín filozofie FiF UK. Bola členkou pracovnej skupiny, ktorá v rámci projektu Horizon 2020 Equal4Europe pripravila Plán rodovej rovnosti UK.

Text: Radka Rosenbergová
Foto: Tomáš Madeja

ROZHOVOR

PSYCHOLOGICKÁ PORADŇA UK JE TU PRE VŠETKÝCH

Pre študentov a študentky Univerzity Komenského je bezplatne prístupná psychologická poradňa, ktorú nájdete v Bratislave v Mlynskej doline v átriakoch R. Psychologická poradňa UK je otvorená celému študentstvu. Špeciálne zdôrazňujeme, že ľudia, ktorí psychologickú pomoc poskytujú, sú otvorení kvír/LGBTI+ ľuďom – vrátane transrodových ľudí.
Akým spôsobom by sme sa mali starať o svoje duševné zdravie a aké najčastejšie problémy mladých trápia? O tom nám porozprávala Katarína Ludrovská, odborná asistentka Katedry psychológie FiF UK a psychologička pôsobiaca v Psychologickej poradni Univerzity Komenského.

Ako funguje psychologická poradňa počas akademického roka?
Psychologická poradňa UK funguje po celý rok v stabilnom pracovnom režime a náš odborný tím poskytuje psychologické služby študujúcim aj počas letných prázdnin.

Koľko ľudí vás denne kontaktuje?
Do poradne sa môžete prihlásiť cez online formulár dostupný na našej webovej stránke. Počet kontaktov je každý deň iný. Záujem prísť do poradne stúpa a klesá v akýchsi vlnách počas celého roka, na začiatku semestra alebo okolo vianočných sviatkov býva najvyšší. Kolísanie záujmu evidujeme aj v priebehu dní, napríklad v pondelok a v piatok máme väčší nápor, často aj počas víkendov. V období lockdownu sa na nás obrátilo za jeden deň aj 10 klientov. Snažíme sa záujemcom dať termín čo najskôr, žiaľ, vzhľadom na naše kapacity sa niekdy nedá vyhnúť čakacím dobám.

S akými najčastejšími problémami sa na vás študenti obracajú?
Najčastejšie s osobnostnými problémami. Vysokoškolský život je z vývinového hľadiska mimoriadne náročný. Je to obdobie veľkých zmien, biologických, psychologických a sociálnych. Okrem akademického tlaku musia zvládnuť zmenu prostredia, to následne výrazne zasahuje do oblasti medziľudských vzťahov. Narušia sa alebo zaniknú staré priateľstvá, nadväzujú sa nové, mladí ľudia sa emancipujú od rodiny, vstupujú do romantických vzťahov, hľadajú si intímnych partnerov. Cítia aj tlak na dobudovanie a rozvoj vlastnej identity, pričom často riešia traumatické skúsenosti z minulosti. Ovplyvňujú ich svetové udalosti, môžu pociťovať obavy z budúcnosti alebo sa aktuálne nachádzajú vo finančných ťažkostiach. To všetko spolu sú silné stresory v každodennom študentskom živote, ktoré môžu narušiť psychickú pohodu a duševné zdravie. Trend nárastu klientov so zvýšenou mierou úzkostnej a depresívnej symptomatiky pozorujeme už nejakú dobu. Aj výsledky mnohých vedeckých štúdií upozorňujú na vysoké riziko vzniku úzkostných a depresívnych porúch medzi študentmi univerzít a vysokých škôl. Podľa IHME (Institute for Health Metrics and Evaluation) tvorila veková kategória 15 – 29 rokov najvyšší podiel vo výskyte duševných porúch na Slovensku.

Preferujú študujúci skôr osobné stretnutie alebo konzultácie telefonicky/emailom?
V čase protipandemických opatrení sme mohli so študentmi a študentkami komunikovať výlučne online. Preferovanou formou boli videohovory, ale kontaktovali sme sa aj telefonicky a cez emaily. Aktuálne klienti uprednostňujú osobný rozhovor, chcú nás vidieť zoči-voči, túžia po bezprostrednom kontakte. Postoje študentov UK k dištančnému poradenstvu a k preferovaným formám spolupráce sme aj iniciatívne skúmali. Vo výsledkoch diplomovej práce, ktorú som viedla, sa preukázalo pozitívnejšie vnímanie a vyššia dôvera k prezenčným formám poradenstva a psychoterapie. Ďalšou a určite obľúbenou online formou by mohlo byť četovanie, zatiaľ však na pokrytie takejto širokej škály foriem psychologického poradenstva poradňa nemá dostatočné personálne kapacity.

Ako vyzerá skupinové poradenstvo? Aké tréningy a kurzy poskytujete?
Skupinové formy poradenstva sme ponúkli v období vypuknutia vojnového konfliktu na Ukrajine. Vzhľadom na vysoký počet klientov, ktorý v posledných dvoch rokoch dramaticky vzrástol, sa nám skupinové poradenstvo javí ako perspektívne riešenie situácie. Okrem toho, že naraz pomôžeme väčšiemu počtu študentov, pri určitých špecifických problémoch je to dokonca terapeuticky efektívnejšia forma intervencie. V už spomínanej diplomovej práci sme zisťovali, aký by bol záujem študentov o Program na podporu duševného zdravia. Až 58,7 percent participantov uviedlo, že by sa do programu zapojilo. Témy, o ktoré mali najväčší záujem, boli napríklad manažment stresu, riešenie medziľudských konfliktov, komunikačné spôsobilosti, vzťahy, sebavedomie, copingové (zvládacie) stratégie a rovnováha medzi prácou, školou a voľným časom.

Kedy je už podľa vás potrebné vyhľadať pomoc psychológov?
Každé subjektívne zhodnotenie situácie ako nezvládnuteľnej, na riešenie ktorej nenachádzame vlastné zdroje, ktorá negatívne ovplyvňuje naše vzťahy, štúdium a fungovanie v práci, môže byť dobrým dôvodom, aby sme prekonzultovali svoje ťažkosti so psychológom. Inokedy impulz vyhľadať pomoc odborníka môže prísť zo strany príbuzných alebo priateľov, ktorí si všimli, že s nami niečo nie je v poriadku, máme dlhšiu dobu zmenenú náladu alebo sa správame inak ako obyčajne. Ale k psychológom nemusíme chodiť, len ak máme vážny problém. Niektorí klienti si chcú prehĺbiť sebapoznanie, rozvinúť svoj potenciál, zlepšiť psychické spôsobilosti alebo si osvojiť relaxačnú metódu. Myslím, že ak niekto má motiváciu vyhľadať psychológa alebo o tom nejaký čas uvažuje, mal by to skúsiť.

Aké sú vaše rady či tipy, ako by sme sa mali čo najlepšie starať o svoje duševné zdravie?
Naše duševné zdravie je vo všeobecnosti najviac ovplyvňované širokým spektrom stresových situácií, ktorým sme vystavení v priebehu celého života. Každý intuitívne inklinujeme k rôznym svojpomocným metódam, ako sa zbaviť stresu a napätia, ako sa upokojiť, ako sa dostať naspäť do pohody. Niekedy sú to viac, niekedy menej konštruktívne spôsoby. Potrebujeme rozpoznať zdravý a pre seba najvhodnejší spôsob, ako odbúrať stres a zároveň si budovať psychickú odolnosť. Potrebujeme prijať myšlienku, že starať sa o seba je prospešné a následne prijať rozhodnutie, že to máme robiť pravidelne na každodennej báze. Svoje preferované účinné metódy treba začať vedome, nielen príležitostne, využívať a plánovite ich zaradiť do režimu dňa. Tiež si ale môžeme rozšíriť svoj repertoár a osvojiť si niektorú z vedecky overených metód manažovania stresu, napr. autogénny tréning, progresívnu svalovú relaxáciu alebo iné relaxačné techniky, dychové cvičenia a podobne. Aktuálne sú v trende meditácie a cvičenia všímavosti (mindfulness), k dispozícii je stále viac aplikácií zameraných na podporu duševného zdravia, zvládania a riadenia nárokov a výziev nášho hektického života. Treba si vybrať, čo dobre funguje a vypestovať rutinu, aby nám starostlivosť o duševné zdravie bola prirodzená.

PSYCHOLOGICKÁ PORADŇA UK

Mlyny UK
Staré grunty 36
Átriový dom R
842 25 Bratislava

Na individuálne, mailové alebo skupinové poradenstvo sa môžete prihlásiť cez: https://uniba.sk/sluzby/psychologicka-poradna/

Text: Radka Rosenbergová
Foto: archív Kristíny Juricovej

MAJSTERKA SVETA VO FITNES: DRASTICKÉ DIÉTY NEFUNGUJÚ

Kristína Juricová (22)
sa odmalička venuje fitnes akrobacii, súťaží už pätnásty rok. Vo svojej kategórii je štvornásobnou seniorskou majsterkou Európy a trojnásobnou seniorskou majsterkou sveta. Okrem toho je držiteľkou titulu Absolútnej seniorskej majsterky sveta v kategórii fitnes akrobatik. V máji tohto roka ju čakajú majstrovstvá Európy. Na súťaže ju pripravuje tréner, jej otec Martin Jurica, ktorý je bývalým futbalovým trénerom. Je tretiačkou na FTVŠ v odbore trénerstvo a učiteľstvo telesnej výchovy. Pracuje ako fitnes trénerka.

Našu Fakultu telesnej výchovy a športu UK navštevuje aj slávna športovkyňa, trojnásobná seniorská majsterka sveta vo fitnes akrobacii, Kristína Juricová. Len 22-ročná študentka získala za svoje úspechy i ocenenie rektora. V máji tohto roka ju čakajú aj majstrovstvá Európy, na ktoré sa už pomaly pripravuje.

Už odmalička sa venovala pohybu, so silovým cvičením začínala v šiestich rokoch. Predtým chodila do tanečnej školy, no chcela skúsiť niečo akčnejšie. „Mamina kamarátka nám odporučila detský fitnes, ktorý bol v tom čase ešte v plienkach. Chcela som si tu iba vybiť energiu, v tej dobe ma to veľmi bavilo a vydržala som v tom až doteraz," spomína Kristína.
Súťaže v kategórii fitnes akrobatik sú rozdelené na dve časti – okrem pózovania zahŕňajú aj voľnú zostavu, v ktorej ide o spojenie gymnastiky a tanca, pričom sa predvádza v tanečnom kostýme. „Pri tejto zostave je dôležité, aby niesla nejaký motív a spravila šou. Pretekárka sa tu musí takpovediac predať, aby sa jej zostava páčila nielen publiku, ale najmä rozhodcom. Preto musím okrem silových tréningov absolvovať aj nejaké gymnastické nácviky zostavy, čo je oveľa náročnejšie," vysvetľuje Kristína.

Rodinný tím

Ako dieťa ju na súťaže pripravovala jej fitnes trénerka, tá však podľa jej slov pri tréningoch využívala praktiky, ktoré neboli zdravé. A tak ju začal trénovať jej otec, Martin Jurica. V tejto oblasti sa viac vzdelával, upravil jej stravu, nastavil silové tréningy či kondičné cvičenia. „Všetko medzi sebou konzultujeme, či už úpravu stravy, alebo tréning. Pokiaľ sa mi niečo nepáči alebo si myslím, že to nie je správne, tak spoločne nájdeme správnu cestu. Gymnastické zostavy vytvárame spoločne s tanečnou trénerkou. Spolu sa snažíme o to, aby boli čo najlepšie."

Stále máva trému

V roku 2021 sa zúčastnila IFBB Majstrovstiev sveta vo fitnes v Španielsku, kde vo svojej kategórii získala titul absolútnej majsterky sveta. Práve na tento úspech je najviac hrdá, keďže si ho ťažko vybojovala. „Po tomto titule som veľmi dlho túžila a bojovala som oň. Aj keď som sa majsterkou sveta už stala, titul absolútnej majsterky sveta mi vždy unikal. Môžu oň súťažiť víťazky z dvoch kategórií – do 163 cm a nad 163 cm. Súťažiace sa porovnávajú aj v zostave, aj v hodnotení postavy. Víťazka získa absolútny titul majsterky sveta," spomína Kristína.
Súťažila už v rôznych krajinách. Prešla Rumunsko, Srbsko, Maďarsko, Poľsko, Francúzsko, no najviac súťaží v jej kategórii sa odohralo v Španielsku. Okrem toho reprezentovala našu krajinu aj v Ekvádore, Číne či v Dominikánskej republike. „Naša kategória má nevýhodu v tom, že sa v nej súťaž neotvorí v každej krajine. Potrebujeme napríklad väčšie pódium na akrobatické kúsky, preto nie sú súťaže po celom svete," tvrdí Kristína. Prekvapivo máva na súťažiach trému, aj keď ich absolvovala už pomerne dosť. Stres ju neopúšťa takmer vôbec, a preto máva pred súťažami rôzne rutiny. „V deň súťaže sa musím dobre naladiť, tak si pustím hudbu, som pozitívna a nemyslím na to, čo zlé by sa mohlo stať. Aj keď tam ten stres je, viem ho aspoň takýmto spôsobom trochu eliminovať."

Kedysi diétovala, dnes sa stravuje zdravo

Podľa nej je pri príprave na súťaž dôležité nastaviť si správny časový harmonogram. Kedysi, najmä u bývalej trénerky dodržiavala drastické diéty. „Keď na mňa prišla slabšia chvíľka a mala som chuť napríklad na čokoládu, musela som to prekonať. Občas som to ani neprekonala a zhrešila som, no potom som sa poučila a povedala si, že mi to nestojí za to, aby som si pokazila celú prípravu." Teraz cvičí počas celého roka a zdravú stravu dodržiava stále, občas sa však aj „odmení". Súťažnú prípravu máva väčšinou tri mesiace pred súťažou, podľa toho, či už nacvičila zostavu, alebo nie. „Ak nemám, tak sa pripravujem aj pol roka. Nedodržiavam extra prísnu diétu, mám upravené len makronutrienty (bielkoviny, sacharidy, tuky)*, kde sú určité hranice, ktoré neprekročím.
Zažila som aj ťažké prípravy, najmä na začiatku, keď som musela dodržiavať extrémne nízke kalórie a v deň súťaže som nielenže nejedla, ale dokonca ani nepila. Teraz to tak nerobím a som v oveľa lepšej psychickej pohode.
Prešla som si aj drastickými diétami, no ak porovnám výsledky z terajších diét a z tých drastických, určite sú teraz oveľa lepšie. Nestoja mi za to, aby som mala zdravotné problémy. Keď sa dobre nastaví tréningový plán a dobrá strava dostatočne skoro pred súťažou, tak sa nič drastické robiť nemusí," myslí si Kristína.
Táto zmena sa odzrkadlí aj v jej bakalárskej práci, ktorú teraz píše. Porovnáva svoju prípravu na súťaž v rokoch 2019 a 2021. „Moja forma v roku 2019 bola trochu iná a snažím sa odôvodniť, prečo to tak bolo. V roku 2019 som využívala v príprave staré praktiky, napríklad odvodňovanie. V roku 2021 som si oddýchla, keďže od svojich deviatich rokov som do roku 2019 súťažila neustále, každý rok. Zmenila som tréningy a stravu, nikam som sa neponáhľala, keďže som nešla na žiadnu súťaž. Bola som oveľa kľudnejšia," spomína.

Svaly vám nenarastú okamžite

Popri písaní bakalárky a intenzívnej príprave na súťaže Kristína pracuje aj ako fitnes trénerka. Už druhý rok trénuje klientky buď vo fitnes centre, alebo na workoutových ihriskách. Skĺbiť tréningy so školou je náročné, no jej klientky sú zvyknuté na určitý režim. Najviac s nimi pracuje najmä počas leta alebo po skúškach. A s akými najčastejšími chybami sa u nich stretla? „Najväčšou chybou je to, ak si myslia, že výsledky prídu hneď, po mesiaci. Vôbec to tak nefunguje. A tiež si myslia, že pokiaľ budú iba cvičiť, tak výsledky prídu. Ja im však vždy vysvetlím, že v prvom rade musia upraviť stravu. Nefunguje to tak, že trikrát do týždňa prídu na tréning a potom si jedia, čo chcú," objasňuje Kristína.
Ako to všetko stíha? Priznáva, že má individuálny študijný plán, ktorý jej umožňuje vynechať pol semestra prednášok. Plánuje si ho však ešte upraviť, keďže ju v máji čakajú majstrovstvá Európy. Aj napriek tomu, že sa na ne pripravuje celý rok, od februára sa jej tréningy zintenzívnili, sú oveľa pravidelnejšie. Zahŕňajú napríklad kondičnú prípravu a silové tréningy, pričom akrobatickú zostavu bude vymýšľať až na konci. Samozrejme, medzi tréningami si dopraje aj čas na oddych. V rámci regenerácie chodí na masáž, fyzioterapiu, do sauny či wellnessu.
Mnoho športovcov má svoj veľký vzor, ku ktorému vzhliada. Kristína to tak tiež kedysi mala, no postupne sa to zmenilo. „Som si sama sebe vzorom. Respektíve je mojím vzorom ‚tá Kika, ktorá bola na predchádzajúcej súťaži'." Vďaka tomu neustále napreduje a je každým dňom čoraz lepšia.

Text: Lucia Virostková, Department of Journalism, Faculty of Arts, Comenius University
Photo: Nick Thorpe personal archive

NICK THORPE OF BBC: EDUCATION SHOULD BE AS GOOD JOURNALISM

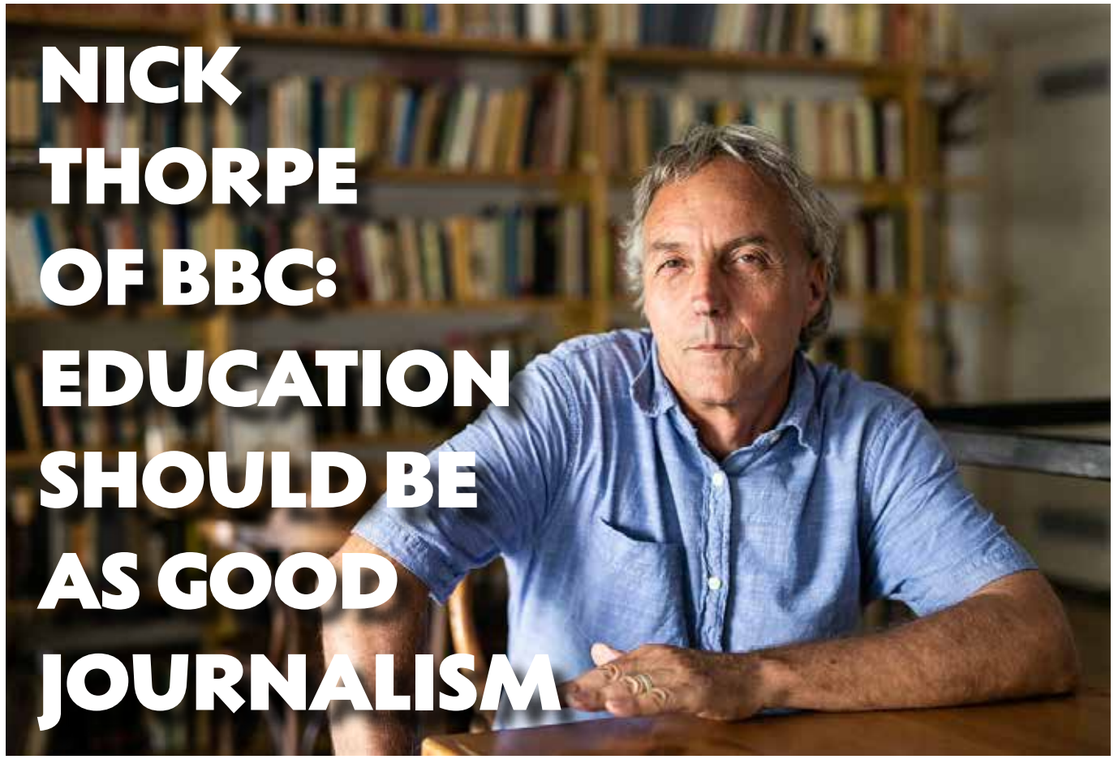

Nick Thorpe has been a Central Europe correspondent for the BBC since 1996. His experience with our region goes still further back, to the 80s, when Czechoslovakia and Hungary were behind the Iron Curtain. He covered the fall of Communism, the collapse of Yugoslavia, and the EU membership process of countries in our region. In December 2022 he came to give a lecture to students at the Department of Journalism at Faculty of Arts as part of a project sponsored and organised by the regional section of the UNHCR and gave interview for Naša univerzita.

What was it like to come to Hungary as a British reporter in the 1980s and face the Communist regime and its ways of treating foreigners and journalists?
Setting up in Hungary in 1986, I knew I would be followed, I knew my phone would be tapped and yet I had to differentiate myself from a spy. That was the Cold War era, but my principle was always the same: if anyone wants to know who I had been talking to, they only have to turn on the radio. That sense of doing things very openly, that is what I have been trying to do to this day.

In a book of your memories of those times, you mentioned an episode where an American journalist told you to share the information that you cannot report on the radio with the US embassy, and you gave him exactly the same answer.
It was very important in the Cold War era not to be mistaken for a spy. Another old friend and Scottish journalist and Communist party member Charles Coutts later told me with a laugh that he was called in by Hungarian authorities and asked: Who is this Nick Thorpe and who is he really working for? And he said that, as far as he can tell, he is who he says he is. I think one needs a certain amount of humour to work in these conditions but it is fun, it is exciting. I like to think that journalism was then and is still a useful profession.

Only two years after coming to Hungary, you made a documentary titled 'Young Hungarians' and you already communicated with your Hungarian respondents in their language. You did not find Hungarian too hard?
I am a linguist by training, I studied French and German at university. I used to find learning languages very easy. I lived in Finland for a while and learnt moderate Finnish, I lived in Greece for a while and learnt moderate Greek, I lived in west Africa and learnt some Wolof, a local tribal language. Hungarian was a bit harder, but not so much harder. It´s easier than Finnish.

In those first years, you met Viktor Orban as a young student with political ambitions, starting as a liberal. A few decades later, he hit media headlines by suggesting that he is building an 'illiberal state'. How did you understand this concept and what he meant by it?
He was playing with words there and even some in his own party criticised him or said he should not have said that. But Viktor Orban loves to experiment, he loves to toy with concepts. What I think he meant was similar to the argument in the United States at the time of Trump and Clinton, and similar to the argument in Britain over Brexit: that liberal democrats are claiming moral high ground and they are ignoring what ordinary blue-collar working people, peasants on the land or workers in the factories are thinking. That they are worried about immigration, about other countries telling them what to do, and about technology they do not understand. So what he meant by "illiberal state" was that he wants to go against the liberal monopoly in culture, in the arts or in science and create an alternative or at least an illusion of an alternative to that.

The most recent little clash that the media dubbed "scarfgate" has brought back memories of past political tensions between Slovaks and Hungarians. Do you recognize the development of the relationship on the level of people, citizens, not politicians?
All my experience in southern Slovakia where Hungarians have been living side by side for centuries with Slovaks is that where people know each other, there is no conflict. Where people do not know each other, there is a conflict. I remember years ago in the 1990s sitting in the Matica Slovenská in Bratislava, waiting for an interview and there were some young guys with very short hair in the waiting room. We had a conversation and they said: we hate Hungarians. I asked, have you met a Hungarian? And they had to admit that they had not - they came from the north of Slovakia. But they knew that they hated them. One could have the same argument in Hungary or anywhere.
Has it happened to you in Hungary that someone would say I hate Slovaks?
I do not remember anyone saying that, but there are not so many Slovaks in Hungary, it has never been politicised. Many Hungarians love the idea of Greater Hungary, the whole concept of the Carpathian basin as the land on which they settled in the ninth century. But that does not mean that they want to re-establish old Hungary, which is why the idea of Europe has been so attractive to Hungary. 80% of Hungarians would still vote for the EU, one of the reason is that they carry that historical baggage. That is also why many Germans do not like to speak about Germany today, they like to speak of Europe, they see themselves as Europeans. Many of us in Britain who did not vote for Brexit feel closer to Europe now because it forced us to think: are we in Europe or not, in our hearts, does it mean anything or is it just a political idea? An increasing number of young people feel they rather like the idea of Europe as a continent. But you can have many identities in our world. I think some of our politicians are trying to restrict our identities and say that we can only be loyal Slovaks and these are the people that you should hate as a Slovak. Whereas it is and should be possible in the era of mass communication and internet to feel more Slovak one day, more Hungarian another, more European or global – for example if you consider fighting against climate change which knows no boundaries. It is about relaxing in one´s skin and being comfortable in different environments. I think that is what young people understand in general and what people of older generations are struggling to understand.

I guess it is also the question of complex education for people to understand these concepts and their history. In Hungary, teachers have been under the spotlight in recent months. What effect could their protests have on the government´s policy?
This is an ongoing story and we do not know yet because, in the past decade, there has been no single issue like this one with teachers. I cannot think of a similar scenario where public support was with a group of people, in this case, teachers, and it would become a confrontation with the government. There is great solidarity among teachers for each other, among parents and pupils for their teachers. And there is even a recognition in the Orbán´s government that teachers are underpaid and neglected. Therefore, I think it is a serious challenge for Mr. Orbán and I do not know how it will end. If the economic crisis gets deeper and if teachers are not paid, I think it could turn into a serious threat to the government and its popularity.

In terms of education and universities, we tend to look up to Britain as a model. What would be the best way to achieve better quality – apart from money?
I think the central question in any good educational system is: Are you as a pupil, are you as a teacher encouraging one another to question those in power? Education should never be just about learning the numbers or learning the correct answer to questions. But questioning. The questionee coming up with alternatives and thinking it through for themselves. Critical enquiry - getting people to have a degree of freedom. Education should not be brainwashing but encouraging people to think through the universe for themselves. That applies to journalism, education, and even to health care. People need to have impartial objective information in order to make an informed decision on the treatment they want to receive if they get ill. That is what I understand as an open society, and it is struggling everywhere.

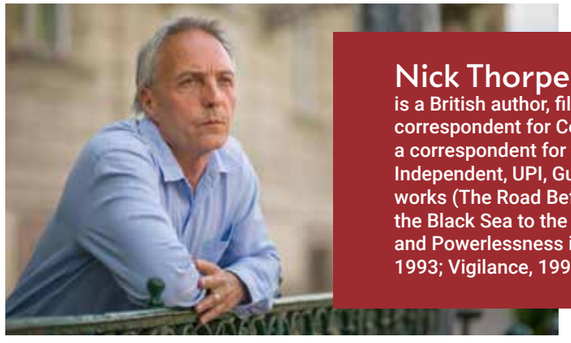

Nick Thorpe (1960)

is a British author, filmmaker and journalist. He has been a BBC regional correspondent for Central Europe since 1996. In his career he worked as a correspondent for Central Europe, Western Balkans and the Middle East for The Independent, UPI, Guardian and Observer. He is the author of several high-profile works (The Road Before Me Weeps, 2018; The Danube - A Journey Upriver from the Black Sea to the Black Forest, 2014; '89 The Unfinished Revolution - Power and Powerlessness in Eastern Europe, 2009) and documentaries (The Fairy Island, 1993; Vigilance, 1997; The Vineleaf and the Rose, 2002).

Text: Barbora Tancerová
Foto: Tomáš Madeja

DISK POSÚVA KVALITU UNIVERZITY

Akademický rok 2021/2022 sa niesol v znamení tzv. „novej akreditácie“, procesu zosúlaďovania vnútorného systému kvality UK s novými štandardmi SAAVŠ. V prebiehajúcom akademickom roku sa univerzita snaží, aby vnútorný systém kvality fungoval aj digitálne. Z ministerstva školstva získala podporu na projekt DISK – Aktualizácia a digitalizácia vnútorného systému kvality UK. DISK koordinuje nová prorektorka Eva Viglašová.

DISK má tri hlavné ciele

- vytvorenie elektronickej kancelárie UK;
- vytvorenie novej študentskej ankety na hodnotenie kvality štúdia;
- vzdelávanie študentov v oblasti kvality.

Elektronická kancelária UK

„Elektronická kancelária UK bude spájať rôzne systémy, ktoré na našej univerzite fungujú,“ vysvetľuje Eva Viglašová z Oddelenia kvality UK, koordinátorka projektu DISK a nová prorektorka UK pre vzdelávanie a sociálne veci. „Na jednom mieste budú zdigitalizované ukazovatele kvality, teda podrobné údaje o tom, ako fungujeme a v akej kvalite. Budú sa dať porovnávať, a to nielen medziročne v rámci UK, ale neskôr aj s inými vysokými školami doma a v zahraničí.“
Univerzita si vo svojom dlhodobom zámere zadefinovala 228 ukazovateľov, ktoré bude sledovať. Ide o údaje zo všetkých oblastí jej pôsobenia – vzdelávanie, veda, projekty, riadenie a ďalšie. Elektronický „hub“ UK umožní sledovať, ako sa jednotlivé ukazovatele menia.
Systém nebude slúžiť len pre interné potreby univerzity, zjednoduší napríklad aj vyhľadávanie informácií pre uchádzačov o štúdium alebo pre zahraničných študentov alebo pracovníkov, ktorí budú mať záujem o štúdium či prácu u nás. „Budú si vedieť jednoducho vyhľadať, aké máme študijné programy, odbory, počty študentov, ich štruktúru či údaje o publikáciách alebo projektoch. Univerzita tak bude otvorenejšia navonok,“ hovorí Eva Viglašová.

Anketa pre študentov

Ďalšou dôležitou časťou DISK-u je zavedenie novej ankety pre študentov o tom, ako vnímajú kvalitu svojho štúdia. Jednotná celouniverzitná anketa by časom mala nahradiť fakultné ankety, v ktorých si v súčasnosti zisťujú spätnú väzbu študentov.
Anketa zatiaľ funguje na interných univerzitných platformách. „Chceli by sme, aby bola prístupná v mobiloch študentov v podobe aplikácie. Už po odchode z konkrétnej hodiny ju bude môcť študent ohodnotiť,“ vysvetľuje Eva Viglašová. „Mali by mu časom chodiť aj upozornenia na to, aby ohodnotil predmet či vyučujúceho. Tu zatiaľ trošku zápasíme s technickými možnosťami AISu, a tiež s takými ‚záludnosťami‘ ako napríklad fakt, že jeden predmet učia niekedy viacerí učitelia.“
Podobný systém jednotnej ankety funguje už dnes na niektorých českých vysokých školách, študenti si napríklad vyberajú voliteľné predmety na základe hodnotenia z ankety.
Anketu zatiaľ neplánuje univerzita spraviť povinnou. „Nie som zástancom názoru, že anketou by sme mali študentov ‚vydierať‘, napríklad, že mu neuzavrieme predmet, pokiaľ nevyplní anketu. Myslím si, že študenti by sami mali chcieť participovať na zlepšovaní vzdelávania a anketa by mala byť dobrovoľná. Mala by časom byť oveľa viac výpovedná ako súčasné ankety. Spätná väzba môže byť motivačným faktorom pre vyučujúcich,“ myslí si Eva Viglašová.
Pilotnú anketu zameranú na vnímanie kvality univerzity si študenti a študentky mohli vyskúšať v decembri. „Mikulášsku anketu“ vyplnilo 2275 študentov.
Z ich odpovedí vyplynulo, že drvivá väčšina z nich nemá informácie o zabezpečovaní kvality na univerzite, nepočuli o radách kvality na fakultách, ani o radách študijných programov. Veľmi málo študentov sa zapája do práce v týchto grémiách alebo vôbec pozná študentských zástupcov v týchto orgánoch. Väčšina študentov sa však zároveň vyjadrila, že vnútorný systém kvality ich príslušnej fakulty je nastavený tak, že podporuje vzájomný rešpekt medzi pedagógom a študentom.

Vzdelávanie študentov

Študenti majú byť podľa nových akreditačných štandardov relevantnými partnermi pri posudzovaní študijných programov a rozhodovaní o nich. Svojich zástupcov majú v radách študijných programov a v akreditačnej rade fakulty aj univerzity, aj v radách pre kvalitu na úrovni fakulty i univerzity. Zapojenie študentov a princíp vzdelávania orientovaného na študentov vychádzajú z ESG štandardov Európskej únie, ktoré sú pretavené do štandardov akreditačnej agentúry. „Nová akreditácia“ bola komplikovaná aj pre pedagogických pracovníkov, nieto ešte pre študentov, ktorí sa zrazu ocitli v pozícii tých, ktorí majú spolurozhodovať.
„V tretej časti projektu DISK sme sa preto zamerali na vzdelávanie študentov, aby sa naučili, ako objektívne evaluovať. Kritika je to, čo nás posúva dopredu, ale musí byť konštruktívna. Musia sa naučiť kritizovať, ale za veci, ktoré sú podstatné, nie napríklad v štýle: nepáči sa mi, ako hovorí alebo ako sa oblieka. Mali by vedieť aj pochváliť pedagóga, oceniť snahu, ktorú venoval príprave na hodinu,“ hovorí Eva Viglašová. Na školeniach im predstavili okrem legislatívy v podobe nových štandardov SAAVŠ aj vnútorné predpisy univerzity. „Prakticky nám ukázali, ako môžu študenti, ktorí sú v akreditačných radách, prispieť k tomu, aby sa na fakultách veci menili, aby kvalita vzdelávania išla hore,“ hovorí doktorandka Sára Kiššová, ktorá je na Právnickej fakulte UK členkou rady pre kvalitu študijného programu európske právo. Podobné školenie by sa podľa nej zišlo každému prvákovi na vysokej škole. „Aby si každý študent uvedomil svoju zodpovednosť v systéme vzdelávania. Že to nie je len o prijímaní, ale aj študent by sa mal starať o fungovanie programov, zapájať sa do práce v radách pre kvalitu a tlačiť na kvalitu.“
Projekt DISK trvá do leta 2023, dovtedy by mala začať fungovať elektronická kancelária a prebehnú ďalšie školenia pre študentov a študentky.

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje TMS2014+: 312011BFH9

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY
EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja
OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE
www.minedu.sk
www.esf.gov.sk

ENLIGHT – PREDSTAVUJEME PARTNERSKÉ UNIVERZITY

UNIVERZITA V GENTE (BELGICKO)

Univerzita v Gente patrí v rebríčkoch medzi 100 najlepších univerzít na svete a je jednou z hlavných univerzít v Belgicku. Jej mottom je „Dare to Think" (odváž sa myslieť). Bola založená v r. 1817, v súčasnosti má 50 000 študentov a 15 000 zamestnancov. Jej súčasťou je 11 fakúlt, ktoré ponúkajú viac ako 200 študijných programov, z nich 64 v angličtine. Je tiež významnou výskumnou univerzitou v širokej škále vedeckých oblastí. Niektoré pracoviská univerzity sú tiež v Bruggách, Kortrijku a Ostende, univerzita má dokonca pobočku v Južnej Kórei.
Za vyše dvesto rokov sa škola môže pochváliť množstvom významných absolventov a pracovníkov, ako boli napríklad Leo Baekeland, vynálezca bakelitu, alebo Jacques Rogge, dlhoročný predseda Medzinárodného olympijského výboru. V r. 1968 v univerzitnej nemocnici v Gente uskutočnili prvú transplantáciu pľúc na svete.
Gent (anglicky Ghent, francúzsky Gand) leží vo Flámsku, preto tu počuť najmä holandčinu (flámčinu), na rozdiel od neďalekého Bruselu, ktorý patrí do Valónska a je viac frankofónny. V stredoveku bol jedným z najvýznamnejších miest Európy, jeho bohatstvo pochádzalo z výroby súkna a z obchodovania s celou vtedajšou Európou. V centre tak môžete obdivovať nádherné katedrály, zvonicu, námestia so zachovalými stredovekými stavbami, hrad či systém kanálov. V Katedrále sv. Bava sa nachádza svetoznámy Gentský oltár od Jana a Huberta van Eyckovcov. Gent však nežije len z turizmu a slávnej minulosti, mesto je síce historické, ale zároveň moderné. Podporuje inovácie a kreativitu, pôsobia tu firmy v oblasti biotechnológií, informačných technológií, logistiky a zdravotníctva, je tiež mestom startupov. Veľký dôraz kladie na udržateľnosť, centrum je zónou bez áut, obyvatelia využívajú vo veľkom bicykle – v meste je 400 km cyklistických chodníkov.

Pohľad návštevníka z UK
Gentská univerzita nemá jeden veľký kampus, ale jednotlivé fakulty sa nachádzajú po celom meste. Právnická je napríklad v historickom centre, filozofická trochu južnejšie pri námestí Sint Pietersplein (svätého Petra), kde je akási študentská štvrť Gentu. Keď človek zavíta do tejto študentskej časti, pri filozofickej fakulte hneď uvidí známu gentskú vežu *Boekentoren* (Knižnú vežu), ktorá patrí univerzitnej knižnici, symbolu Gentskej univerzity. Po troch kostolných vežiach v historickom centre je to štvrtá veža v meste, nádherná moderná budova od známeho architekta Henryho Van de Velde.
V lete veľa študentov sedáva v historickom centre na nábreží Graslei na slnku alebo na terase pri belgickom pive. Študent, ktorý ide von, si rád dá predtým alebo na záver večera belgické hranolčeky, najideálnejšie u legendárneho „Juliena" (podľa zakladateľa podniku) alebo v *De Gouden Saté* (Zlatom špíze).
Gent sa objavuje najlepšie bicyklom, dá sa požičať aj žltý univerzitný bicykel.
Benjamin Bossaert, lektor holandského jazyka a kultúry, FiF UK

text: Barbora Tancerová

UNIVERZITA V GÖTTINGENE (NEMECKO)

Ak Nemcovi poviete Göttingen, automaticky mu ako prvá príde na myseľ univerzita. Mesto samotné je malé, jeho univerzita je však jednou z najväčších a najvýznamnejších v krajine.
Bola založená v roku 1737 v období osvietenstva hanoverským kurfirstom Georgom II. Augustom, ktorý bol v tom čase zároveň anglickým kráľom Jurajom II. Jeho meno nesie dodnes vo svojom oficiálnom názve – Georg-August-Universität. Dnes na 13 fakultách vzdeláva 30 000 študentov vo viac ako 210 študijných programoch.
Univerzita bola od svojho založenia významným centrom nielen vzdelávania, ale aj vedy a výskumu, k dnešnému dňu je s ňou nejakým spôsobom prepojených 47 nositeľov Nobelovej ceny. Tradične silnou oblasťou sú v Göttingene humanitné a spoločenské vedy, už vyše dvesto rokov je pojmom jej právnická fakulta, na ktorej študoval napríklad aj rakúsky kancelár Metternich či zjednotiteľ Nemecka Bismarck. Göttingen však má skvelú tradíciu aj v oblasti prírodných vied, pôsobil tam napríklad Alexander Humboldt, Carl Friedrich Gauß alebo Emmy Noether, jedna z najvýznamnejších žien v dejinách matematiky. K významným absolventom a pedagógom patria tiež Jacob a Wilhelm Grimmovci.
V súčasnosti spojením Göttingenskej univerzity a deviatich ďalších výskumných inštitúcií vznikol Göttingenský kampus, ktorý ponúka v Nemecku jedinečnú koncentráciu špičkovej vedy.
Göttingen sa nachádza v srdci Nemecka a má len niečo vyše stotisíc obyvateľov, takže mladých ľudí z univerzity v ňom výrazne cítiť a dodáva mu to jedinečnú atmosféru. Spája ducha akademickej slobody s útulnosťou malého mesta. Jeho motto je: „Stadt, die Wissen schafft" – mesto, ktoré tvorí vedu. Na rozdiel od mnohých iných nemeckých miest historické centrum Göttingenu nezažilo výrazné poškodenie počas druhej svetovej vojny, študenti a návštevníci si tak môžu vychutnať prechádzky uličkami s množstvom historických domov.

Pohľad návštevníčky z UK
Ak po oznámení, že najbližší akademický rok strávite na Erasme v nemeckom meste Göttingen, „neskáčete od radosti meter päťdesiat do výšky", pretože ste o ňom nikdy nepočuli, netušíte, kde je, a nie je to ani Berlín, ani Hamburg, nezúfajte! Všetky pochybnosti zmiznú v momente, keď človek do tohto študentského mestečka dorazí. Prvý šok z nového prostredia okamžite prebijú malebné „Fachwerkhäuser", hrazdené domy, ktoré sa nenachádzajú len v centre mesta, ale zdobia Göttingen vo všetkých jeho častiach.
Vďaka dobre rozvinutej cyklistickej infraštruktúre si študent či študentka môže ľahko pozrieť Zentral- aj Nordcampus, ktorých jedinečnú študentskú atmosféru je ťažké popísať. Je zaujímavé vidieť a na vlastnej koži zažiť, že univerzitné priestory nemusia slúžiť len na výučbu, ale aj na trávenie každej voľnej chvíle popri štúdiu. Jedálne, kaviarne, študovne, knižnice alebo dokonca Unikino – to všetko nájde študent na jednom mieste. Človek tu spozná študentov naozaj z celého sveta, vďaka čomu nie je dôvod cítiť sa v tomto meste „cudzo".
Počas celého roka sa v rámci univerzity aj pod záštitou mesta koná množstvo udalostí a sprievodných programov. Medzi moje najobľúbenejšie patrili okrem tradičného vianočného trhu „Weihnachtsmarkt" určite „Nacht der Kultur" (Noc kultúry) a „Nacht des Wissens" (Noc vedy).
Terézia Tršová, študentka FiF UK, odbor učiteľstvo slovenského a nemeckého jazyka a literatúry

ZAUJÍMAVOSTI A FAKTY O KATEDRE ŽURNALISTIKY FiF UK

- Katedra vydáva odborný časopis Otázky žurnalistiky, ktorý má už 65 rokov. Je najstarším kontinuálne vydávaným periodikom vo svojom odbore v celom bývalom Československu.
- Má 100 % zamestnanosť absolventov.
- Od januára tohto roku sa docentka Anna Sámelová stala šéfkou spravodajstva RTVS.
- Na katedre pôsobili mnohé osobnosti a vychovala absolventov, ktorí zanechali silnú stopu nielen v slovenskej žurnalistike, ale aj v kultúre či politike – Ladislav Mňačko, Roman Kaliský, Vladimír Ferko, Boris Droppa, Slavo Kalný či Václav Pankovčín.
- Na katedre žurnalistiky vydávali v 60. rokoch časopis Echo, počas Nežnej revolúcie Zmenu, v 90. rokoch na nej pôsobilo rádio Ragtime, rádio Zóna a galéria Focus.

Text: Barbora Tancerová
Foto: Tomáš Madeja

PREDSTAVUJEME PRACOVISKO:

NOVINÁR MÁ BYŤ VZDELANÝ A ZDRAVO DRZÝ

Na Slovensku bola prvým vysokoškolským pracoviskom, ktoré začalo systematicky vzdelávať novinárov a pracovníkov médií. Katedra žurnalistiky Filozofickej fakulty UK v tomto akademickom roku oslavuje svoje 70. výročie. Jej absolventov a absolventky nájdeme dnes vo všetkých významných slovenských médiách.

Katedra žurnalistiky FiF UK sídli na Štúrovej ulici v Bratislave, v historickej budove, na ktorej visia pamätné tabule spisovateľom Emovi Bohúňovi a Lacovi Novomeskému. Pasážou medzi kníhkupectvom a novým infocentrom UK návštevník prejde cez čerstvo zrekonštruovaný vchod s novou vrátnicou a bezbariérovou plošinou. Fakulta sa v posledných rokoch snaží do budovy investovať, zmeny už vidno na prízemí a prvom poschodí. Pracovňa vedúceho katedry Jána Haceka na treťom poschodí má stále riadny „retro“ nádych. A hoci priestory zatiaľ vyzerajú ako z minulého storočia, katedra sa snaží, aby štúdium bolo moderné a jeho absolventi pripravení fungovať v digitálnej dobe informačného boomu.

Praktické štúdium

„Za posledné roky sa snažíme štúdium otvoriť smerom navonok, stávame sa viac praktickým pracoviskom,“ hovorí docent Hacek. „V prebiehajúcej akreditácii sa snažíme dospieť k tomu, aby bakalárske štúdium bolo prispôsobené praxi, aby jej študenti mali ešte viac ako doteraz. Až neskôr na magisterskom stupni sa chceme zamerať viac na teóriu, predmety ako filozofia médií, etika médií, základné výskumné metódy.“
O žurnalistike sa hovorí, že je to vlastne „remeslo“, ktoré sa dokáže naučiť každý, kto príde do praxe. Je vôbec potrebné, aby novinár mal špecializované vysokoškolské štúdium? „Na túto pripomienku odpovedám, že v dnešnej dobe už len málo redakcií má čas na to, aby sa venovali tzv. elévom, začínajúcim novinárom, vychovávali si ich,“ hovorí Ján Hacek. „Kedysi to tak bolo, ale dnes to už nie je štandardom. Redakcie nemajú čas a peniaze investovať do mladých. Preto je dôležité vzdelanie, ktoré získajú u nás. U nás mladí ľudia získajú priestor na svoju vlastnú tvorbu, zoznámia sa s fungovaním rôznych typov médií, ale zároveň dostanú kvalitnú spätnú väzbu od svojich učiteľov a odborníkov z praxe.“

Rozvíjajú kreativitu

Akí sú mladí, ktorí chcú robiť žurnalistiku? „V porovnaní so študentmi iných odborov sú extrovertnejší. Hovorí sa, že novinár má byť vzdelaný a zdravo drzý. Vo väčšine prípadov sú už naši študenti zdravo drzí, a verím, že vzdelanie im počas rokov štúdia dopĺňame,“ hovorí docentka Mária Stanková, študijná poradkyňa katedry. „Sú tiež kreatívni. Radi píšu, majú záujem o literatúru, umenie. Vo väčšine prípadov už na stredných školách tvorili školské časopisy, podcasty, písali na weby, mali blogy. Štúdium je pre nich šancou rozvíjať sa, posunúť sa ďalej pod odborným dohľadom.“
Kurzy na žurnalistike sú preto do veľkej miery zamerané na kreatívne a praktické

činnosti – študenti a študentky postupne absolvujú predmety ako mediálny ateliér, kreatívne štúdio, časopisecká tvorba či redakčná prax. K dispozícii majú nové rozhlasové štúdio, ktoré slúži aj na nahrávanie študentských podcastov. Svoje texty v rôznych žánroch môžu publikovať v časopise Pod čiarou, kde je tiež priestor pre začínajúcich fotožurnalistov. Články publikujú tiež na vlastnom školskom webe Webjournal. Okrem toho dostanú vzdelanie v ďalších dôležitých oblastiach, ako sú jazyky, štylistika, vzdelanie v oblasti mediálnej legislatívy, etiky, filozofie médií. „Nevzdelaný novinár je hlúpy novinár. Na jeho práci je to vidieť, a to potom vzbudzuje vo všeobecnosti nedôveru voči médiám," hovorí Ján Hacek.

Žurnalistika pre 21. storočie

Tragická smrť investigatívneho novinára Jána Kuciaka spôsobila zmeny aj na bratislavskej katedre žurnalistiky. „Zintenzívnili sme výučbu a výskum v oblasti dátovej žurnalistiky, využívania otvorených zdrojov. Texty, ktoré posúvajú spoločnosť, patria k investigatívnej žurnalistike, čo predpokladá prácu práve s otvorenými zdrojmi a dátami. Dnes už to nie je o tom, že novinár v noci niekde pod mostom alebo v garáži dostane od zamaskovaného zdroja kľúč so zaručene pravými informáciami. Veľká väčšina informácií je vo verejne prístupných registroch a databázach, len s nimi treba vedieť pracovať. Toto budú redakcie od novinárov stále viac vyžadovať. Tým, že to naši absolventi budú vedieť zo školy, sa budú odlišovať od tých, ktorí nastúpia do redakcií bez odborného vzdelania," vysvetľuje docent Hacek.

Postrachom študentov žurnalistiky bol dlhé roky predmet dejiny žurnalistiky, ktorý prednášala profesorka Danuša Serafínová. Spomínajú naň dodnes mnohí zaslúžilí novinári. „Sám som zo skúšky z dejín svetovej žurnalistiky vyletel, na prvý raz ju urobil len jeden z ročníka," hovorí Ján Hacek. Po odchode profesorky Serafínovej do dôchodku dejiny žurnalistiky prevzal Ľubomír Bajaník, vyštudovaný historik, ale zároveň dlhoročný mediálny praktik. Súdiac podľa ohlasov v študentskej ankete, dejiny prestávajú byť tým, na čom budúci novinári a novinárky stroskotávajú najviac.

Absolventi sa nestratia

Absolventi bratislavskej žurnalistiky sú dnes vo všetkých slovenských významných médiách, a to aj na šéfredaktorských pozíciách. „Máme stopercentnú zamestnanosť absolventov. Väčšina z nich praxuje alebo dokonca už pracuje na nejaký úväzok aj počas štúdia, čo pre štúdium nie je vždy výhoda, ale znamená to, že po škole už majú kontakty v redakciách a nemajú problém naskočiť do praxe," hovorí Mária Stanková. Približne 80 percent pracuje v médiách, zvyšní sa uplatnia ako hovorcovia či pracovníci marketingových alebo PR agentúr. Mnohí z nich popri úspešnej kariére na svoju domovskú katedru nezabúdajú a ďalej s ňou nejakým spôsobom spolupracujú. Napríklad, doktorandom katedry je aj hovorca prezidentky Martin Strižinec, bývalou absolventkou je šéfka komunikačného oddelenia premiéra a dlhoročná zahraničnopolitická redaktorka Simona Mikušová. Ľubomír Bajaník, odborný asistent na katedre, je známou tvárou RTVS. Novou posilou katedry je tiež investigatívna novinárka Lucia Virostková, ktorá má okrem práce v Reportéroch RTVS skúsenosť zahraničnej korešpondentky v Bruseli. Celkovo na katedre prednáša viacero odborníkov z praxe. Katedra tiež spolupracuje s viacerými mimovládnymi organizáciami ako Človek v ohrození, Reportéri bez hraníc, spolupodieľa sa na Novinárskej cene a na hodnotení slobody tlače za Slovensko. Udržiava tiež kontakty so zahraničím, so študentmi už boli na exkurziách v USA, v Bruseli, študenti chodia na Erasmus pobyty na mnohé univerzity v Európe. Diskutovať so študentmi či viesť workshopy často prichádzajú rôzne osobnosti žurnalistiky zo Slovenska i zahraničia, nedávno napríklad Nick Thorpe, dlhoročný korešpondent BBC pre Strednú Európu (rozhovor s ním prinášame v tomto čísle).

Členovia Katedry žurnalistiky FiF UK
Ján Hacek, Lucia Virostková a Mária Stanková

Výskum o Kočnerovi

V oblasti výskumu katedra spolupracuje s Karlovou univerzitou v Prahe a tiež s niektorými katedrami na Slovensku. Momentálne riešia s ružomberskou katedrou žurnalistiky zaujímavú výskumnú úlohu o jednom z najznámejších absolventov katedry Marianovi Kočnerovi. „Skúmame, či naozaj platí naratív, že médiá ‚vyrobili' Kočnera. Chceme sa pozrieť na to, ako v priebehu rokov o ňom informovali bulvárne aj seriózne médiá, ako sa z neho stala celebrita, ‚známy podnikateľ", neskôr ‚známy kontroverzný podnikateľ", závadová osoba a obvinený z vraždy," hovorí docentka Stanková. V dnešnej dobe, keď vidíme zhubný vplyv dezinformácií a klamstiev na spoločnosť, chápeme, aká je úloha žurnalistiky v demokratickej spoločnosti nenahraditeľná. Na Katedre žurnalistiky FiF UK si svoju zodpovednosť uvedomujú. „Myslím, že sme urobili ako spoločnosť obrovskú chybu, že sme začali ‚odpad', ktorý sa objavuje na internete a v tlači, nazývať ‚alternatívne médiá'. Ak sa niekto pod svoj text nepodpíše, zatajuje sa, neuvádza sídlo, vykráda zdroje, vytrháva z kontextu, pod slovíčkom údajne zverejňuje nepravdivé informácie, kričí, že ‚my sme iní, čítajte nás, to sa inde nedozviete' – toto nie sú médiá. Sú to weby, ktoré vznikli s cieľom ekonomického zisku, prípadne s cieľom manipulovať, šíriť propagandu. Preto sa snažíme, aby naši študenti vedeli kriticky myslieť, poctivo pracovať so zdrojmi a aby hľadali témy, ktoré sú blízke ľuďom v regiónoch."

Text: Dominika Dulovičová, Katedra slovenského jazyka a literatúry PdF UK

JAZYKOVÉ OKIENKO

V KĽUDE S LÍZATKOM. BOHEMIZMY V SLOVENČINE

Ráno sa zobudíš, na raňajky si dáš rohlík s vajíčkovou pomazánkou, do vrecka skryješ lízatko, zoberieš vodítko a v kľude sa vyberieš vyvenčiť svojho psa do miestneho parku. Keď sa vrátiš, vlasy si dáš do copu, zapneš práčku so špinavým prádlom a vychutnáš si svoj obed – hranolky so syrom. Poviete si, celkom obyčajná situácia, ktorá sa môže bežne stať každému z nás. No to, že nie je ničím špeciálna na prvý pohľad, neznamená, že takou skutočne nie je. Jej výnimočnosť však nespočíva v rôznorodosti spomenutých aktivít, ale v nevhodnom výbere jazykových prostriedkov na ich pomenovanie z pohľadu spisovnosti slovenského jazyka. Uvedené vety sú presiaknuté takzvanými bohemizmami.

Bohemizmy alebo aj čechizmy sú jazykové prostriedky pôvodne pochádzajúce z češtiny. Takéto „požičiavanie si" českých prvkov je v slovenčine bežným javom, pričom si preberanie podobných slov mnohokrát ani neuvedomujeme. Používame ich pravidelne, dovolím si tvrdiť, že dennodenne, často v mylnej domnienke, že ide o domáce pomenovania.

Môže za to spoločná história oboch krajín a aj zjavná blízkosť češtiny a slovenčiny. To má za následok, že najmä v oblasti slovnej zásoby sa stretávame so slovami, ktoré znejú podobne, a preto dochádza k rozkolísaniu a neistote pri ich používaní, ako to vidíme napríklad pri slovách *obor* (správne odbor), *výuka* (správne výučba).

Na druhej strane existujú bohemizmy, ktoré sa svojou štruktúrou od slovenských ekvivalentov odlišujú, no aj napriek tomu po nich siahame. K takýmto príkladom môžeme zaradiť slová *kmín*, *závada*, *kojenec*, *razítko* či *vadí mi*, ktoré v jazykovej praxi často používame aj napriek existencii ich slovenských variantov *rasca*, *chyba*, *dojča*, *pečiatka* a *prekáža mi*.

Používanie bohemizmov sa hodnotí ako jazyková chyba, preto by sme sa toho (najmä vo verejných prejavoch) mali vyvarovať a namiesto cudzích prvkov uprednostňovať tie spisovné, patriace do nášho vlastného jazyka. To, či sa v budúcnosti slová ako *kľud* či *prádlo* kodifikujú v slovenčine ako spisovné, nevedno a ukáže to až čas. Je však isté, že zatiaľ ich v kodifikačných príručkách nenájdeme, a preto by aj úvodné vety mali znieť: Ráno sa zobudíš, na raňajky si dáš *rožok* s vajíčkovou *nátierkou*, do vrecka skryješ *lízanku*, zoberieš *vôdzku* a *v pokoji* vezmeš svojho psa do miestneho parku. Keď sa vrátiš, vlasy si dáš do *vrkoča*, zapneš práčku so špinavou *bielizňou* a vychutnáš si svoj obed – *hranolčeky* so syrom.

Text: Radka Rosenbergová
Foto: Tomáš Madeja

PRÍBEH ŠTUDENTA

NEPLŇTE SNY DRUHÝCH ĽUDÍ

Christopher Danis je piatakom na Fakulte managementu UK. V súčasnosti ho naplno zamestnáva diplomová práca, v rámci ktorej spolupracuje s manažérmi z praxe. Popri škole si vyskúšal aj projektový manažment, vo voľnom čase sa venuje písaniu textov do vedecko-odborného časopisu osobného rozvoja či doučovaniu matematiky.

Keď si podával prihlášku na vysokú školu, jednoznačne vedel, že pôjde na manažment. Už pri nástupe na strednú školu ho to ťahalo ekonomickým smerom. Keďže ho bavila aj psychológia či práca s ľuďmi v kombinácii s matematikou, voľba bola jasná. „Dokonca uvažujem nad doktorandským štúdiom. Chcel by som si vyskúšať aj vedeckú činnosť a vyučovať. Momentálne píšem diplomovú prácu pod vedením pani profesorky Anny Laššákovej z katedry manažmentu a pod ňou by som veľmi rád pôsobil aj ďalej ako doktorand. Na dizertačnej práci by som sa chcel zamerať na oblasť personálneho manažmentu a motivácie zamestnancov," hovorí Christopher. Medzi jeho obľúbené predmety patrili podnikateľská etika, no má rád aj strategický manažment a odmeňovanie. A nezabúda ani na spomínanú matematiku, ktorú navyše vo voľnom čase doučuje. „Väčšina študentov sa sťažuje práve na štatistiku a matematiku, avšak ja osobne v tom nevidím problém. Nemyslím si, že matematika je extrémne ťažká. Mal som spolužiakov, ktorí ju nemali radi a ani z nej nemali také znalosti, pretože k nej neinklinovali na strednej škole, avšak skúšku zvládli. Na druhej strane však bolo veľa študentov, ktorí sa sťažovali na matematiku a ani sa ju nesnažili naučiť. Práve tam povypadávali, respektíve zistili, že ich škola nebaví. Nemyslím si, že na tejto škole je také sito, ako napríklad na lekárskej fakulte. U nás to závisí od študenta," myslí si.

Na diplomovke spolupracuje s manažérmi

Christopher v diplomovej práci pokračuje v podobnej téme ako v bakalárskej, zameriava sa na motiváciu zamestnancov podľa modelu SCARF. Model SCARF pochádza z anglosaského prostredia a Christopher skúma, či je uplatniteľný aj v slovenskej kultúre. Podľa tohto modelu vychádza správanie človeka a jeho motivácia z dvoch hlavných princípov. Podľa prvého naše správanie presahuje vyšší organizačný princíp, ktorý je založený na maximálnej odmene a minimálnom ohrození. „To znamená, že prirodzene inklinujeme k veciam, ktoré v nás vyvolávajú dobré pocity a odchádzame od toho, čo považujeme za nepríjemné. Druhý princíp tvrdí, že túžba po socializácii alebo po uznaní druhých ľudí sú v našom mozgu brané rovnako, ako je potreba jesť či piť, teda potreba fyzického prežitia. Model SCARF zahŕňa päť oblastí ľudskej sociálnej skúsenosti, a to status, istotu, autonómiu, vzťahy a férovosť. Status hovorí o relatívnej dôležitosti vzhľadom k ostatným. Istota je o schopnosti predvídať budúcnosť. Autonómia je o pocite kontroly nad udalosťami. Vzťahy sa týkajú pocitu bezpečia s ostatnými a férovosť je vnímanie férovej výmeny medzi ľuďmi. Týchto päť oblastí môže aktivovať mozgové prepojenia buď ‚primárnej odmeny', alebo ‚primárneho ohrozenia'. Skúmame, či tieto jednotlivé oblasti rovnako chápu ľudia na Slovensku, ako aj ľudia žijúci v anglosaskom prostredí," opisuje Christopher.

V rámci výskumu oslovuje manažérov z praxe, ktorí niekoľko rokov pracovali s ľuďmi z rôznych kultúrnych prostredí na Slovensku aj v zahraničí. Na základe ich skúseností zisťuje, či je tento model uplatniteľný aj na Slovensku a ako oni vnímajú svojich zamestnancov. „Manažérov mám momentálne deväť, okrem toho mám rozhovory so slovenskými študentmi. Zatiaľ som dospel k tomu, že pre Slovákov je na základe doterajších zistení najdôležitejšia potreba statusu, medzi ktorú zaraďujeme používanie titulov, uznanie druhých, pozíciu a aj vlastnenie materiálnych statkov, a toto sa často zdá byť pre nich oveľa dôležitejšie ako ostatné potreby, pričom u cudzincov je to inak," prezrádza niektoré zo svojich zaujímavých výsledkov.

Rozhodne vyskúšajte Erasmus

Christopher sa v týchto dňoch naplno venuje štúdiu a písaniu diplomovej práce. Pokiaľ mu ešte zostáva nejaký voľný čas, píše príspevky do časopisu Prekroč svoj tieň. „Ide o vedecko-odborný recenzovaný časopis, kde uverejňujeme vedecké články na rôzne témy, no nájdete tam aj poéziu, prózu či rozhovory so známymi ľuďmi alebo s inšpiratívnymi osobnosťami. Mám už publikované dva vedecké články a texty, ktoré sa zameriavajú na osobnostný rozvoj, psychológiu, niektoré sú písané ako príbeh," opisuje svoju prácu v časopise. Christopher píše už od svojich pätnástich rokov. Jeho snom je raz napísať knihu. „Vďaka šéfredaktorke Lenke Jalilah som nadobudol nesmierne cenné skúsenosti a v písaní vidím veľký zmysel.." Popri tom by chcel však pracovať aj v oblasti manažmentu. Od prvého ročníka pracoval v administratíve v jednej nadnárodnej korporácii. Minulý rok absolvoval stáž Erasmus v Českej republike v personálnej agentúre, kde mal na starosti nábor zamestnancov, ich výber, oslovenie potenciálnych zamestnancov a aktívnu komunikáciu s nimi. „Robil som tiež reporty pre nadriadeného, ktorého zamestnanca odporúčam a prečo. Okrem toho som mal možnosť vyskúšať si aj projektový manažment, kde som pomáhal s projektmi, ktoré majiteľ rozbiehal alebo sa ich snažil zlepšiť. Stáž Erasmus by som študentom rozhodne odporučil," vymenúva svoje skúsenosti.

Vysokú školu si vyberajte podľa seba

Vo voľnom čase Christopher rád číta knihy, čo ho tiež inšpirovalo k písaniu vlastných článkov. „Považujem sa za skôr všestranne orientovaného a mám rád z každého rožku trošku. Keď už sa však mám na niečo zamerať, tak je to určite písanie článkov, ale aj manažment. Okrem toho vo voľnom čase cvičím v posilňovni či hrávam futbal. Rád chodím do prírody na turistiku, ale aj na výlety s priateľmi. Ďalej tiež pozerám rôzne dokumenty a mimo štúdia sa snažím ešte vzdelávať navyše." Jeho plánom je doktorandské štúdium, no popritom by si rád našiel prácu v manažmente. Pokiaľ by mu to povinnosti dovoľovali, určite chce naďalej prispievať aj do spomínaného časopisu.

Budúcim študentom manažmentu Christopher odkazuje, aby si dobre premysleli, čo chcú v živote dosiahnuť, aj keď vie, že na strednej škole sa mnoho ľudí ešte hľadá. „Mali by si ujasniť, čo chcú v živote robiť, čo by ich bavilo, a nájsť svoj zmysel života. Snažte sa dosiahnuť vlastné ciele, nie plniť sny iných ľudí. Porozmýšľajte nad tým, čo by ste chceli v živote robiť tak, aby vás to robilo šťastnými," dodáva.

KNIŽNÉ TIPY VYDAVATEĽSTVA UK

ÚVOD DO MANAŽÉRSKEHO ÚČTOVNÍCTVA

Autorka: Mgr. Lenka Papíková, PhD.
Rok vydania: 2022
Dostupnosť: v predaji

Vysokoškolská učebnica sa zameriava na vybrané témy z oblasti manažérskeho účtovníctva. Poukazuje na možnosti aplikácie manažérskeho účtovníctva v podnikoch a na rôznorodosť tém, ktoré táto vedná disciplína zastrešuje. Učebnica sa v štyroch kapitolách postupne venuje charakteristike manažérskeho účtovníctva, rozdielom medzi finančným účtovníctvom a manažérskym účtovníctvom, vysvetľuje rozhodovací proces v manažérskom účtovníctve, predstavuje poznatky z oblasti nákladov, ich rôzne delenia, spôsoby určenia nákladovej funkcie a analýzu nulového bodu podniku. Čitatelia sa oboznámia s rôznymi postupmi a technikami merania podnikovej efektívnosti a hospodárnosti na základe evidencie nákladov a s témou kalkulácie nákladov. Text dopĺňajú prehľadné schémy, grafy a tabuľky. Cieľom učebnice je poskytnúť nielen teoretické poznatky, ale aj praktické príklady formou riešených príkladov s komentármi tak, aby čitatelia získali ucelený pohľad na vybrané témy. V závere každej kapitoly sa nachádzajú aj neriešené príklady na precvičenie.

Lenka Papíková pôsobí ako odborná asistentka na Katedre ekonómie a financií Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave. Vo svojej výskumnej činnosti sa venuje najmä analýze finančných výkazov podnikov so zameraním na detekciu a predikciu účtovných podvodov v podnikovom finančnom výkazníctve.

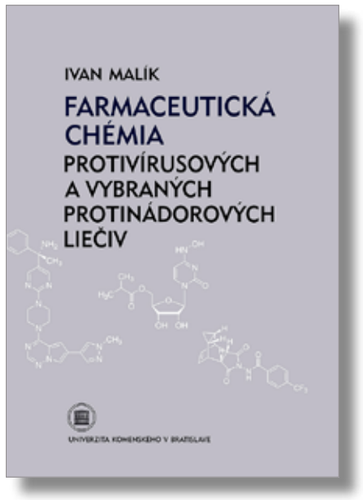

FARMACEUTICKÁ CHÉMIA PROTIVÍRUSOVÝCH A VYBRANÝCH PROTINÁDOROVÝCH LIEČIV

Autor: doc. PharmDr. Ivan Malík, PhD.
Rok vydania: 2022
Dostupnosť: v predaji

Táto vysokoškolská učebnica má ambíciu priblížiť základy projekcie priamo pôsobiacich antivírusových zlúčenín, terapeutík ovplyvňujúcich odpovede hostiteľskej bunky (organizmu) na vírusovú infekciu a vybraných skupín inovatívnych protinádorových terapeutík. Publikácia má byť v určitom zmysle nadčasová, pretože sú v nej prezentované nielen klinicky používané antivirotiká a vybrané protinádorové liečivá, ale aj chemické štruktúry vysoko perspektívnych zlúčenín – kandidátov na liečivá, ktoré sú účinné proti konkrétnym vírusom alebo ktoré efektívne eliminujú nádorové bunky, resp. blokujú procesy súvisiace s malígnou transformáciou. Učebnica je určená najmä študentom farmácie, ale bude vhodnou študijnou literatúrou pre študentov na lekárskych fakultách, prírodovedeckých fakultách, fakultách s chemickým zameraním a aj pre študentov postgraduálneho štúdia.

Ivan Malík pôsobí na Katedre farmaceutickej chémie Farmaceutickej fakulty UK. Je autorom a spoluautorom niekoľkých desiatok pôvodných vedeckých experimentálnych prác, ktoré boli publikované v časopisoch registrovaných v databázach Web of Science a SCOPUS.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

RODOVÁ ROVNOSŤ NA UK

STOP OBŤAŽOVANIU

Sexuálne obťažovanie sa týka NÁS VŠETKÝCH

Bez ohľadu na pohlavie, sexuálnu orientáciu, pracovnú pozíciu či vek.

Zažívate ho vy alebo niekto vo vašom okolí?

MÔŽEME VÁM POMÔCŤ!

» diskrétne prekonzultovať vašu situáciu «
» ujasniť si, či je to, čo zažívate, sexuálne obťažovanie «
» predstaviť možnosti riešenia «
» spísať a podať oznámenie «
» so sprevádzaním celým procesom «

Pre viac informácií o postupe nahlasovania a riešenia prípadov navštívte:

OZVITE SA NÁM!
stopobtazovaniu1@uniba.sk
stopobtazovaniu2@uniba.sk

uniba.sk

Comenius.University

Comenius.University

school/comeniusuniversity

UniverzitaKomenskehovBratislave

ComeniusUni

comenius.university